

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه اصفهان
معاونت پژوهش و فناوری

شیوه نگارش پایان نامه کارشناسی ارشد و رساله دکتری

تهیه و تنظیم
مدیریت امور پژوهشی
آذر ۱۴۰۱

مقدمه

به منظور آشنایی و آگاهی دانشجویان گرامی با نحوه نگارش و چگونگی تدوین و تنظیم پایان نامه / رساله، و ایجاد همسانی حداکثری گروه‌های آموزشی گوناگون دانشگاه در این باره، شیوه‌نامه پیش رو تدوین یافته و رعایت آن از آغاز سال ۱۴۰۲ ضروری است. مسئولیت نظارت بر حسن اجرای مفاد این شیوه‌نامه بر عهده معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه است.

الف) آیین نگارش و ویرایش در نرم‌افزار «Microsoft Word»

- پیش از ذکر موارد نگارشی و ویرایشی یادکرد این نکته ضروری است که زبان پایان‌نامه / رساله فارسی است. در گروه‌های زبان و ادبیات انگلیسی، عربی، و فرانسه بنا به درخواست کتبی دانشجو همراه با ذکر دلایل توجیهی و موافقت شورای گروه، می‌توان پایان‌نامه / رساله را به زبان رشته نوشته و در این صورت دانشجو باید چکیده‌ای مبسوط - به شرحی که در پیوست‌ها خواهد آمد - به زبان فارسی بنویسد و در بخش پیوست‌های پایان‌نامه / رساله بیاورد از دیگر سو دانشجویان این رشته‌ها چنانچه پایان‌نامه / رساله خود را به زبان فارسی بنویسند، باید چکیده‌ای مبسوط به زبان رشته خود نوشته، در بخش پیوست‌های پایان‌نامه / رساله بیاورند.

۱. علائم سجاوندی (، / ؛ / ؟ / ! / .) بدون فاصله با کلمه قبل، و با یک فاصله (space) با کلمه بعد نوشته می‌شود.

۲. معمولاً در پایان عبارت‌هایی که جمله نیستند، نقطه قرار نمی‌گیرد. بنا بر این مثلاً در بخش کلیدواژه‌های ذیل چکیده، پس از هر کلیدواژه نشانه درنگ‌نما (ویرگول / کاما) قرار می‌گیرد ولی آخرین کلیدواژه بدون علامت رها می‌شود.

۳. برای آنکه خط فاصله (-) روی خط زمینه قرار گیرد، از ترکیب کلیدهای «Shift» و «J» استفاده شود.

۴. بین علائم کمانک‌ها، قلاب‌ها، و گیومه‌ها با کلمات درونشان نباید فاصله‌ای باشد ولی با کلمات بیرون (قبل و بعد) یک فاصله (space) رعایت شود.

۵. باید در حروف چینی دقت کرد که اگر حروف منفصل از ما بعد (ا، آ، د، ذ، ر، ز، ژ، و، ه، ه) در پایان کلمه‌ای قرار گرفته، حتماً با کلمه بعد یک فاصله («space») داشته باشد.

۶. بین جمله‌های پیاپی پس از فعل جمله یا باید حرف عطفی باشد و یا یکی از علائم سجاوندی (غالباً ویرگول یا نقطه ویرگول یا نقطه) قرار گیرد و نباید بدون علامت رها شود؛ مگر اینکه حرف «که» مذکور یا مقدر باشد. نیز به هیچ روی حرف «را» پس از فعل قرار نمی‌گیرد.

۷. در نوشته‌های فارسی واو حتماً با کلمه بعد فاصله دارد ولی در نوشته‌های عربی، انواع «واو» (عاطفه، حالیه، استثنافیه و ...) به کلمه پس از خود می‌چسبد، هرچند با کلمه پیش از خود فاصله دارد.

۸. دستور خط فرهنگستان زبان فارسی در نگارش همزه رعایت شود، مانند تاثیر: تأثیر / موسسه: مؤسسه / مسأله: مسئله / مسئول: مسئول / پائین: پایین / نمایند: نمایند.
۹. در نوشته‌های فارسی کلمه با «ا» و «إ» شروع نمی‌شود. در همه این موارد الف ساده (ا) درج می‌شود.
۱۰. به هنگام نگارش یا نقل عبارات عربی باید در کتابت الف مقصوره (ی)، یای منقوطة (ی)، تای مربوطه (ة)، همزة وصل (ا)، همزة قطع مفتوح و مضموم (أ)، همزة قطع مكسور (إ)، كاف بدون سرکش پایان کلمات (ك) دقت لازم به عمل آید.
۱۱. در نوشته‌های فارسی یای منقوطة (ی) نداریم و همه به صورت «ی» نوشته می‌شود.
۱۲. آیات قرآن ترجیحا در دو کمانک قرار گیرد و نشانی آنها با اندازه «۱۳» بلافاصله پس از تمام شدن آیه، برابر نمونه در میان دو کمانک قرار می‌گیرد: در نوشته‌های عربی: (البقرة ۲: ۱۴۵) / در متن فارسی: (بقره ۲: ۱۴۵).
۱۳. در صورتی که متن عربی آیه، حدیث، بیت، جمله مثل‌گونه در پایان‌نامه / رساله استفاده شود، حرکت‌گذاری کامل آن ضروری است؛ به دیگر سخن، در این عبارات هیچ حرفی (به جز حروف والی) نباید بدون حرکت (ـَـ، ـِـ، ـُـ) یا سکون (ـْـ) باقی بماند. نیز در قافیه ابیات، تنوین فتح حرف روی به شکل الف (ا)، و تنوین کسر و ضم به شکل حرکت تنها (ـِـ، ـِـ) درج می‌شود.
۱۴. های غیر ملفوظ در پایان کلمه مضاف یا موصوف، به صورت «ة» نوشته می‌شود. از شکل‌های «هی» و «ه» احتراز شود.
۱۵. در نوشته‌های فارسی، ذکر نشانه «ش» بعد از سال هجری شمسی ضرورت ندارد، بر خلاف نشانه‌های «ق» و «م» برای هجری قمری و میلادی که ذکرشان لازم است. در نوشته‌های عربی برای هجری قمری علامت اختصاری «ه»، برای هجری شمسی: «ه.ش»، و برای میلادی همان «م» ذکر می‌شود. این علائم هیچ فاصله‌ای با عدد پیش از خود ندارند.
۱۶. حتی المقدور در میانه متن فارسی / عربی، از معادل‌های فارسی / عربی کلمات خارجی - و نه ضبط لاتین آنها - استفاده شود.
۱۷. اصل لاتین نام‌های خاص و وام‌واژه‌ها (اصطلاحات علمی و فنی وارداتی) در اولین بار استفاده در متن، به صورت پانویس (فقط برای یک بار) در صفحه مربوط درج می‌شود. حتی المقدور از به کار بردن چنین واژه‌هایی با الفبای انگلیسی در متن فارسی یا عربی احتراز شود. نیز اصل فارسی یا عربی نام‌های خاص و وام‌واژه‌هایی که در متن‌های انگلیسی و فرانسه به کار رفته، به صورت زیرنویس (فقط برای یک بار) در صفحه مربوط درج می‌شود.

۱۸. پس از یکایک نقل قول‌های مستقیم و غیر مستقیم باید به مأخذ مربوط ارجاع داده شود؛ به دیگر سخن هیچ نقل قولی چه مستقیم باشد و چه دریافت دانشجو از مطالب دیگران باشد، نباید بدون ارجاع رها شود.
۱۹. علائم سجاوندی پایان جمله‌ها پس از ارجاع درون‌متنی قرار می‌گیرد؛ به دیگر سخن پیش از کمانک ارجاع هیچ علامت سجاوندی نباید باشد.
۲۰. ارجاع به شکل‌ها، جدول‌ها و فرمول‌ها در متن با ذکر شماره آنها صورت می‌گیرد.
۲۱. پانویست‌های توضیحی معمولاً به آخر فصل (به صورت پی‌نوشت) منتقل می‌شود.
۲۲. شماره پانویست / پی‌نوشت در متن باید قبل از نقطه پایانی جمله و اصولاً قبل از هریک از علائم سجاوندی قرار گیرد، مگر آنکه پانویست / پی‌نوشت مربوط به کل جمله در نقل قول مستقیم باشد که در این صورت، شماره یادشده بلافاصله پس از گیومه قرار می‌گیرد. این شماره‌ها معمولاً به صورت ریز در بالای خط زمینه و سمت چپ آخرین حرف کلمه قرار می‌گیرد.
۲۳. ارجاعات درون‌متنی و مشخصات کتاب‌شناختی کتاب‌نامه / منابع و مأخذ باید بر اساس یکی از نظام‌های معتبر بین‌المللی ارجاع و استناد صورت بگیرد. این نظام را گروه آموزشی مربوط تعیین می‌نماید و پس از تصویب در شورای پژوهشی دانشگاه قابل اجراست. معمولاً در رشته‌های علوم پایه و مهندسی نظام « ACS, IEEE »، و در رشته‌های علوم انسانی و متن‌محور نظام « APA, MLA » به کار گرفته می‌شود.
۲۴. برای یکسان‌سازی ارجاعات و تدوین کتاب‌نامه می‌توان از نرم‌افزارهایی مثل End note و یا Reference manager استفاده کرد.
۲۵. به هر روی در کتاب‌نامه باید اطلاعات کتاب‌شناختی زیر به ترتیبی که نظام استناد انتخابی مشخص کرده ذکر شود:
- کتاب: نام خانوادگی یا اسم اشهر نویسنده، نام نویسنده؛ عنوان کتاب با خط کج / ایرانیک یا ایتالیک (Italic)؛ نام و نام خانوادگی سایر افراد دخیل (مانند محقق، مترجم، ویراستار و...)؛ نوبت چاپ؛ محل نشر؛ نام ناشر؛ تاریخ نشر.
- مقاله: نام خانوادگی یا اسم اشهر نویسنده، نام؛ عنوان مقاله در گیومه، نام مجله با خط کج / ایرانیک یا ایتالیک (Italic)؛ شماره سال یا دوره، شماره مجله، نام فصل سال، سال انتشار، شماره صفحه آغاز و پایان مقاله.
۲۶. در متن رساله و نیز ارجاعات و کتاب‌نامه، عناوین، القاب، و درجات تحصیلی - مانند آیت الله، علامه، استاد، دکتر - از آغاز نام اشخاص و مؤلفان حذف می‌شود. برای تشخیص اسم اشهر نویسندگان باید به کتاب فهرست مستند اسامی مشاهیر و مؤلفان یا پایگاه کتابخانه ملی ایران مراجعه کرد.
۲۷. در اطلاعات کتاب‌شناختی به هنگام ذکر نام ناشر، کلمه «انتشارات» ضرورت ندارد. نیز به جای «صص» تنها «ص» کفایت می‌کند.

۲۸. در متن فارسی باید میان اجزای کلمات مرکب و نیز کلمات شبه مرکب زیر تنها نیم فاصله - و نه یک فاصله کامل (space) - قرار گیرد:

- الف - بین مفرد و «ها» در جمع‌ها، مثل «کتاب‌ها»، به استثنای کلمه «آنها»؛
 ب - بین صفت و «تر» یا «ترین» در صفت‌های تفضیلی، مثل «کامل‌تر» و «بزرگ‌ترین»، با استثنای کلمه‌های «بیشتر» و «کمتر»؛
 ج - بین «می» یا «نمی» و اصل فعل در فعل‌های ماضی استمراری و مضارع اخباری مثبت و منفی، مثل «می‌شود» و «نمی‌نوشته»؛
 د - بین‌های غیر ملفوظ و پسوندهای «ام»، «ای»، «ایم»، «اید»، «اند»، «دار»، «زار»، «مند» و ...، مثل «رفته‌ام»، «نامه‌ای»، «جامه‌دار»، «لاله‌زار»، «علاقه‌مند».

۲۹. دستور تنظیم صفحه کلید برای استفاده از نیم فاصله به شرح زیر است:

دستور نیم فاصله

در صفحه کلیدها معمولا دکمه «Ctrl» و «-» به طور پیش فرض برای نیم فاصله در نظر گرفته شده است، جز این که اگر کلمه پیش از نیم فاصله در پایان سطر قرار گیرد، خط تیره‌ای پس از آن نمایش داده می‌شود و پسوند کلمه در آغاز سطر بعد نگاشته می‌شود. در برخی از صفحه کلیدها نیز دکمه ترکیبی «Shift» و «Space» برای همین منظور طراحی شده، مشکل یادشده را هم ندارد. در غیر این صورت برای تنظیم این برنامه باید مراحل زیر را انجام دهید:

- از منوی «Insert» گزینه «Symbol» را فعال کنید.
- سپس گزینه «Special Characters» را در بالای پنجره فعال کنید.
- گزینه «No-Width Optional Break» را از میان لیست «Character» ها انتخاب کرده و سپس دکمه «Shortcut Key» را فشار دهید تا پنجره «Customize Keyboard» باز شود.
- در پنجره «Customize Keyboard» مکان نما را در پنجره «Press new shortcut key» قرار داده، دو دکمه «Ctrl» و «Space» را با هم فشار دهید.
- دکمه «Assign» را در آخرین مرحله فعال کنید.
- اکنون از امکان استفاده از دو دکمه «Ctrl» و «Space» را برای کم کردن فاصله میان کلمات برخوردارید.

۳۰. همه ابیات در جدول‌های سه ستونه مطابق نمونه قرار گیرد:

مصرع دوم بیت (x سانتیمتر)	1 cm	مصرع اول بیت (x سانتیمتر)
وقتی حالت متن روی «Justify» است، پس از آخرین حرف مصرع، «Shift» و «Enter» را بزنید.		وقتی حالت متن روی «Justify» است، پس از آخرین حرف مصرع، «Shift» و «Enter» را بزنید.

نیز:

- بهتر است برای پیوستگی کلمات در بیت از گزینه «Justify low» استفاده کرد.
 - در پایان حتما کادر جدول‌ها بی‌رنگ شود.
 - بین هر بیت با بیت بعد - چنانچه قافیه تغییر کند - یک ستاره (*) وسط چین درج شود.
- نمونه جدول ابیات:

دوش می‌آمد و رخساره بر افروخته بود	تا کجا باز دلِ غم‌زده‌ای سوخته بود
------------------------------------	------------------------------------

قِفَا نَبُكٍ مِنْ ذِکْرِی حَبِیْبٍ وَمَنْزِلٍ	بِسْقَطِ اللّوٰی بَیْنَ الدَّخُولِ فَحَوَمَلِ
---	---

ب) صفحه‌آرایی

۱. متن پایان‌نامه / رساله روی صفحاتی با ابعاد «۲۹/۷ × ۲۱» (قطع A4) با نرم‌افزار وُرد (Microsoft Word)

یا هر نرم‌افزاری که به پی‌دی‌اف (PDF) قابل تبدیل باشد، نگاشته می‌شود.

۲. نام قلم IRNazanin در بخش‌های گوناگون همه پایان‌نامه / رساله‌ها و همه متن‌ها - به زبان فارسی و

برای زبان عربی Linotype Lotus و برای زبان انگلیسی و فرانسه Times New Roman باشد -

به شرح زیر است:

زبان فارسی (IRNazanin) و زبان عربی (Linotype Lotus)

ردیف	موقعیت استفاده از قلم	اندازه (Size)	نوع (Style)
۱	چکیده (شامل کلمه «چکیده» و کلمه «کلیدواژه‌ها»)	۱۳	سیاه (Bold)
۲	متن چکیده و کلیدواژه‌ها	۱۳	عادی (Regular)
۳	عناوین فهرست‌های پیش از متن، و دو کلمه «عنوان - صفحه»	۱۳	سیاه (Bold)
۴	فهرست‌های پیش از متن (مطالب، شکل‌ها و جدول‌ها)	۱۳	عادی (Regular)
۵	سرفصل‌ها (عناوین اصلی فصل‌ها)	۱۵	سیاه (Bold)
۶	زیرفصل ۱ (عنوان فرعی ۱) نمونه: ۱-۱- مقدمه	۱۴	سیاه (Bold)
۷	زیرفصل ۲ (عنوان فرعی ۲ و بیشتر) نمونه: ۱-۱-۱- ۱-۱-۱-۱- و	۱۳	سیاه (Bold)
۸	متن اصلی	۱۳	عادی (Regular)
۹	ارجاعات درون‌متنی	۱۳	عادی (Regular)
۱۰	پانویشت	۱۱	عادی (Regular)
۱۱	عناوین شکل‌ها و جدول‌ها	۱۲	سیاه (Bold)
۱۲	متن جدول‌ها	۱۲	عادی (Regular)
۱۳	عناوین فهرست‌های پس از متن (منابع و مأخذ)	۱۳	سیاه (Bold)
۱۴	فهرست‌های پس از متن (منابع و مأخذ)	۱۲	عادی (Regular)
۱۵	عناوین پیوست‌های حروف‌چینی شده	۱۳	سیاه (Bold)

متن پیوست‌ها	۱۶	عادی (Regular)	۱۳
کلمه Abstract و Keywords	۱۷	سیاه (Bold)	13
Abstract	۱۸	عادی (Regular)	12

زبان انگلیسی و فرانسه Times New Roman

ردیف	موقعیت استفاده از قلم	اندازه (Size)	نوع (Style)
۱	در Abstract, کلمه Abstract و Keywords	۱۳	سیاه (Bold)
۲	Abstract	۱۲	عادی (Regular)
۳	عناوین فهرست‌های پیش از متن، و دو کلمه «عنوان - صفحه»	12	سیاه (Bold)
۴	فهرست‌های پیش از متن (مطالب، شکل‌ها و جدول‌ها)	12	عادی (Regular)
۵	سرفصل‌ها (عناوین اصلی فصل‌ها)	14	سیاه (Bold)
۶	زیرفصل ۱ (عنوان فرعی ۱) نمونه: ۱-۱-	13	سیاه (Bold)
۷	زیرفصل ۲ (عنوان فرعی ۲ و بیشتر) نمونه: ۱-۱-۱- ۱-۱-۱-۱- و.....	12	سیاه (Bold)
۸	متن اصلی	12	عادی (Regular)
۹	ارجاعات درون‌متنی	12	عادی (Regular)
۱۰	پانویس	10	عادی (Regular)
۱۱	عناوین شکل‌ها و جدول‌ها	11	سیاه (Bold)
۱۲	متن جدول‌ها	11	عادی (Regular)
۱۳	عناوین فهرست‌های پس از متن (منابع و مأخذ)	12	سیاه (Bold)
۱۴	فهرست‌های پس از متن (منابع و مأخذ)	11	عادی (Regular)
۱۵	عناوین پیوست‌های حروف‌چینی شده	12	سیاه (Bold)
۱۶	متن پیوست‌ها	12	عادی (Regular)
۱۷	چکیده فارسی (شامل کلمه «چکیده» و کلمه «کلیدواژه‌ها»)	۱۴	سیاه (Bold)
۱۸	متن چکیده فارسی و کلیدواژه‌ها	۱۳	عادی (Regular)

۳. اندازه و نوع قلم در بخش‌های دیگر از جمله صفحات آغازین مطابق قالبی است که در پایان این شیوه‌نامه خواهد آمد.
۴. حاشیه صفحات از راست و چپ برابر ۳/۵ سانتی‌متر، و از بالا و پایین ۳ سانتی‌متر باشد.
۵. در تدوین صفحات پایان‌نامه از هیچ‌گونه کادر تزئینی و تذهیب استفاده نمی‌شود.
۶. فاصله سطرها در سرتاسر پایان‌نامه / رساله‌های فارسی و غیر فارسی برابر تک خط (Single Line) باشد.
۷. صفحات آغازین از فهرست مطالب تا اول متن اصلی به صورت الفبایی (برای پایان‌نامه / رساله‌های فارسی با الفبای فارسی، و برای پایان‌نامه / رساله‌های غیر فارسی با الفبای همان زبان) شماره‌گذاری می‌شود.
۸. صفحات متن اصلی پایان‌نامه / رساله با عدد از شماره ۱) شماره‌گذاری می‌شود ولی در صفحات نخست هر فصل شماره صفحه ذکر نمی‌شود، هر چند به حساب می‌آید.
۹. صفحه اول یکایک بخش‌های سیزده‌گانه پیش از متن و نیز فصل‌های متن، و هم چنین هر کدام از بخش‌های پس از متن، در صفحات فرد قرار می‌گیرد.
۱۰. شماره صفحات متن - چه با حروف باشد و چه با عدد - در پایین صفحات به صورت وسط‌چین قرار می‌گیرد.
۱۱. عناوین فصل‌ها در سطر هفتم و هشتم (برای نمونه عبارت فصل سوم در سطر هفتم، و نام فصل در سطر هشتم قرار می‌گیرد)، به صورت چپ‌چین در پایان‌نامه / رساله‌های فارسی و عربی، و به صورت راست‌چین در پایان‌نامه / رساله‌های انگلیسی و فرانسه نگاشته می‌شود. بین عنوان فصل و متن، یک سطر فاصله لازم است؛ یعنی متن در صفحات نخست هر فصل از سطر دهم شروع می‌شود.
۱۲. فصل‌ها و زیرفصل‌ها به عدد شماره‌گذاری می‌شود، به طوری که شماره فصل در سمت راست، و شماره بخش‌های فرعی به ترتیب در سمت چپ آن قرار می‌گیرد. بنا بر این نمونه:
 ۲-۳. بیان‌کننده فصل ۳ و زیربخش ۲ است.
 ۳-۲-۴. بیان‌کننده فصل ۳ از بخش ۲ و زیربخش ۴ است.
۱۳. عناوین فصل‌ها و زیرفصل‌ها و اولین بند (= پاراگراف) زیر آنها نباید تورفتگی داشته باشد ولی ابتدای هر بند بعدی با «۰/۵» سانتی‌متر تورفتگی شروع شود.
۱۴. در تنظیم سطور هر بند دقت شود که آغاز و پایان سطرها (به استثنای آغاز سطر اول که تورفتگی دارد و پایان سطر آخر که ممکن است جمله در آن، در وسط سطر تمام شود) در یک راستا قرار گرفته باشند. به دیگر سخن سطرها هم‌اندازه و هم‌تراز باشند. برای این کار در نوار بالا بخش پاراگراف

(Paragraph)، علامت تراز از دو طرف (Justify) انتخاب شود و نه راست‌چین یا چپ‌چین یا وسط‌چین!

۱۵. همهٔ شکل‌ها (تصویرها، نمودارها، منحنی‌ها) و جدول‌ها باید با کیفیت مناسب تهیه شوند. به گونه‌ای که صورت چاپ شدهٔ آنها از وضوح کافی برخوردار باشد. نیز همهٔ شکلها و جدول‌ها باید به ترتیب قرار گرفتن در هر فصل شماره‌گذاری شوند؛ برای مثال جدول‌های فصل ۲ به صورت جدول ۱-۲ و ۲-۲ و ...، و جدول‌های فصل ۳ به صورت جدول ۱-۳ و ۲-۳ و ... ذکر می‌شود. شماره و عنوان جدول‌ها در بالای آنها، و شماره و عنوان شکل‌ها در زیر آنها نگاشته می‌شود. چنانچه جدول یا شکلی از جایی گرفته شده باشد، مأخذ آن به صورت ارجاع درون‌متنی در پایان عنوان جدول یا شکل ذکر می‌شود.

۱۶. جدول‌هایی که در راستای طولی صفحه تنظیم می‌شود، باید طوری قرار گیرد که متن بالای آنها در سمت عطف پایان‌نامه / رساله واقع شود. همچنین شکل‌هایی که در راستای طولی صفحه تنظیم می‌شود، باید طوری قرار گیرد که متن پایین آنها در سمت لبهٔ بیرونی صفحات واقع شود. شکل‌ها و جدول‌ها حتی المقدور داخل متن و در نزدیک‌ترین فاصله به متن مربوط قرار گیرد.

۱۷. روابط ریاضی و فرمول‌ها در هر فصل جداگانه و به ترتیب قرار گرفتن در متن شماره‌گذاری می‌شود، به طوری که نخست شمارهٔ رابطه یا فرمول و سپس شمارهٔ فصل می‌آید و اصل رابطه در سطر بعد نگاشته می‌شود؛ بنا بر این نمونه:

فرمول / رابطهٔ شمارهٔ ۲-۵:

$$F=ma$$

بیان‌کنندهٔ از فصل دوم فرمول پنجم است.

۱۸. نیم‌خط فاصل میان متن و پانوش، برای پانوش‌های فارسی و عربی در سمت راست صفحه، و برای پانوش‌های لاتین در سمت چپ صفحه قرار می‌گیرد.

۱۹. در زیرنویس شماره‌های پانوش‌ها باید روی خط زمینه قرار گیرد. برای این کار، در پایان نگارش پایان‌نامه / رساله، کل پانوش‌ها را یک‌جا بلوکه (Drag) کنید و پس از کلیک راست، گزینهٔ «Font» را انتخاب کنید و سپس تیک کنار دو گزینهٔ «Superscript» و «Subscript» را بر دارید و «Ok» را کلیک کنید.

ج) فصل‌بندی متن اصلی

با اذعان به تفاوت ماهوی یا روشی در رشته‌های دانشگاهی و تأکید بر این که کمیت و کیفیت فصول پایان‌نامه / رساله به فراخور موضوع آن تعیین می‌شود، نمونهٔ پیشنهادی ساختاری که با بیشتر پایان‌نامه / رساله‌ها قابلیت تطبیق دارد، به شرح زیر ارائه می‌شود ولی پیش از آن، یادآوری چند نکته در بارهٔ نگارش چکیده ضروری می‌نماید:

● چکیده؛

چکیده به طور مختصر شامل تعریف مسأله، هدف تحقیق، روش تحقیق و مهم‌ترین یافته‌ها و نتیجه‌گیری است. و چکیده و واژگان کلیدی در یک صفحه فراهم می‌آید. در چکیده از ارجاع به منابع و اشاره به جداول و نمودارها و همچنین ذکر روابط ریاضی، بیان تاریخچه و تعریف مسئله اجتناب می‌شود ناگفته نماند که چکیده مبسوط ساز و کاری دیگری دارد. در مواردی که پایان نامه به زبان غیر فارسی (انگلیسی، فرانسه و عربی) نوشته می‌شود باید چکیده مبسوط به زبان فارسی نوشته می‌شود و حداکثر تا ۳ صفحه است.

۱. درآمد / مقدمه (Introduction)؛

در این فصل بیان مسئله، سؤالات و اهداف پژوهش، روش اجمالی و ساختار پژوهش، و ضرورت، اهمیت و کاربرد آن ارائه می‌شود. بیان مسئله شامل دامنه، هدف، فرضیه یا سؤال، چالش، اهمیت و محدودیت‌های پژوهش است و به عبارتی در آن به پرسش‌هایی همچون: «مسئله اصلی پژوهش حاضر چیست؟» و اینکه «آیا به پیشبرد دانسته‌ها در حوزه مربوط کمکی می‌کند؟» پاسخ داده می‌شود.

۲. پیشینه پژوهش (Review of Literature)؛

دانشجو در این فصل به مثابه یک مورخ در تاریخ علم، به بررسی و گزارش تفصیلی سیر تطور و تاریخ تحول موضوع پژوهش در یک پیوستار زمانی می‌پردازد و نیز آثاری را که به طور مشخص در باره موضوع پایان‌نامه / رساله نگاشته شده، ارائه و نقد می‌کند. در ضمن این گزارش، تفاوت پژوهش (موضوع پایان‌نامه / رساله) با آثار پیشین به روشنی بیان می‌شود. این فصل نشان می‌دهد که دانشجو از تحقیقات پیشین و مرتبط با موضوع خود، چه مطالبی فرا گرفته است. نیز با گزارش تحقیقات مشابه با تحقیق فعلی، اهمیت پژوهش خود را پررنگ‌تر می‌سازد و نشان می‌دهد که در تحقیق خود قصد دارد به صورتی منطقی، پژوهش‌های محققان گذشته را پی گیرد، آنها را در شرایطی جدید تکرار کند و یا متغیر جدیدی به آن تحقیقات افزوده و به نوعی یک خلأ تحقیقاتی را با پژوهش خود پر کند.

۳. مبانی نظری پژوهش (Theoretical Foundation)؛

در این فصل چارچوب و ملاحظات نظری تحقیق بیان می‌شود. دانشجو به مثابه یک آموزگار به بیان هر نکته‌ای که خواننده برای دریافت درست و کامل فصل چهارم بدان نیاز دارد، می‌پردازد. بدین رو نظریه‌ها و مکاتب موجود در زمینه پژوهش توضیح داده می‌شود و شماری از واژه‌های تخصصی / اصطلاحات / دانش‌واژه‌ها و نیز کلیدواژه‌ها به طور مبسوط تعریف می‌شود.

● ممکن است پایان‌نامه / رساله‌ای اقتضا کند که در آن، فصل دوم پس از فصل سوم بیاید و یا این دو فصل با هم ادغام شوند.

۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها (Analysis of Data)؛

این فصل در واقع همان بدنه اصلی پژوهش است. نام این فصل را می‌توان از سؤال اصلی پژوهش یا عنوان پایان‌نامه / رساله بر گرفت. در آغاز این فصل به روش تحقیق پرداخته می‌شود. در گزارش روش تحقیق یا همان متدولوژی، باید - به تفصیل - مواد، ابزارها و نحوه انجام پژوهش بیان شود؛ یعنی روشن شود که پژوهشگر چگونه و از کجا نمونه‌ها و داده‌ها را فراهم آورده و برای رسیدن به نتیجه این تحقیق چه راه‌هایی را با چه ابزارهایی (پرسشنامه، مشاهده، مصاحبه، آزمایشگاه و...) آزموده است. روش پژوهش باید به صورت روشن، با جزئیات و در صورت نیاز همراه با استناد توضیح

داده شود. به عبارتی پژوهشگر باید بنویسد دقیقاً چه کاری کرده تا به نتیجه رسیده است. روش اجرای پژوهش باید به صورت مرحله‌وار بیان شود و تسلسل منطقی داشته باشد. این فصل به خواننده کمک خواهد کرد تا پژوهش را اعتبارسنجی کند و مناسب بودن روش تحقیق را برای پاسخ به سؤالات اصلی پژوهش مورد بررسی قرار دهد.

۵. یافته‌های پژوهش و نتیجه‌گیری (Results and Conclusions):

در این فصل به پاسخ تفصیلی سؤالات تحقیق پرداخته می‌شود. نخست پژوهشگر به عنوان نتیجه و محصول کاری که انجام داده، گزارش می‌کند که چه چیزی یافته یا یاد گرفته یا پدید آورده است. سپس به تفسیر و ارزشیابی نتایج می‌پردازد. به دیگر سخن گزارش نتایج خام و تجزیه و تحلیل نتایج به روش‌های مختلف در این بخش قرار می‌گیرد. تفسیر نتایج باید با مسئله و فرضیه‌های پژوهشی ارائه شده در مقدمه مرتبط باشد. تمرکز باید روی این باشد که ارزش این پژوهش نسبت به تحقیقات انجام گرفته پیشین چیست. دانشجو در بخش نتیجه‌گیری، به تعمیم یافته‌ها می‌پردازد و موارد استثناء، محدودیت‌ها و مشکلات موجود در کار و نتایج نظری و عملی یافته‌ها را بیان می‌کند. همه این نتایج باید بر اساس یافته‌های پژوهش باشد. پژوهشگر در این فصل به طور دقیق توضیح می‌دهد که تحقیقاتش در چه مواردی نتایج تحقیقات گذشته را تأیید و در چه مواردی رد می‌کند. در پایان پیشنهادهایی برای مطالعات و پژوهش‌های پسینی ارائه می‌شود.

- پایان‌نامه / رساله‌های مربوط به حوزه تصحیح و ترجمه، فصل‌بندی جداگانه‌ای دارد که در فصل سوم و چهارم «آیین‌نامه اجرایی پژوهش در پایان‌نامه‌های حوزه متن‌پژوهی (تصحیح و ترجمه)» به تفصیل بیان شده است. متن این آیین‌نامه در پیوست‌ها آمده است.

(د) پیکره‌بندی (ترتیب اجمالی بخش‌های پایان‌نامه / رساله)

متن پایان‌نامه / رساله از بخش‌های زیر تشکیل می‌شود:

۱. روی اولین برگ: نام خدا (بسم الله الرحمن الرحيم)؛
 ۲. روی دومین برگ: عنوان فارسی (دقیقاً مشابه روی جلد)؛
- برای رشته‌های زبان انگلیسی و فرانسه و زبان و ادبیات عربی اگر متن به زبان عربی باشد، صفحه عنوان به همان زبان نوشته می‌شود و صفحه عنوان انگلیسی نیز بلافاصله بعد از آن قرار می‌گیرد.
۳. صفحه منشور اخلاق (در صورت وجود)
 ۴. روی سومین برگ: اصالت اثر (مطابق متنی که خواهد آمد)؛
 ۵. روی چهارمین برگ: تصویب‌نامه فارسی با امضای استادان راهنما، مشاور، داور، و مدیر گروه و نیز مهر دانشکده؛
- برای رشته‌های زبان انگلیسی و فرانسه و زبان و ادبیات عربی اگر متن به زبان عربی باشد تصویب‌نامه انگلیسی با امضای استادان راهنما، مشاور، داور، و مدیر گروه و نیز مهر دانشکده، قرار می‌گیرد.

۶. روی پنجمین برگ: سپاسگزاری (اختیاری)؛
۷. روی ششمین برگ: اهدا یا تقدیم اثر (اختیاری)؛
۸. چکیده فارسی (شامل هدف، داده‌ها و روش انجام پژوهش، یافته‌ها و نتایج به اختصار همراه با ۳ تا ۷ کلیدواژه)؛
- برای رشته‌های ادبیات عربی (اگر متن به زبان عربی باشد)، زبان انگلیسی و فرانسه چکیده به زبان متن اصلی نوشته می‌شود
۹. فهرست مطالب: شامل عناوین اصلی و فرعی فصل‌ها، عنوان کتاب‌نامه (منابع و مآخذ) و دیگر نمایه‌ها، و عناوین پیوست‌ها؛ مثال :
۳-۲-۱
- سرصفحه «عنوان - صفحه» در همه صفحات فهرست مطالب الزامی است ولی عبارت «فهرست مطالب» تنها در صفحه نخست فهرست ذکر می‌شود.
۱۰. فهرست شکل‌ها (در صورت وجود): تصاویر و عکس‌ها، نمودارها، نقشه‌ها و منحنی‌ها همگی به ترتیب ذیل فهرست شکل‌ها ارائه می‌شود، مثال:
شکل ۱-۲: نمودار ...
شکل ۱-۳: نقشه ...
۱۱. فهرست جدول‌ها (در صورت وجود)؛
۱۲. فهرست رابطه‌ها و فرمول‌ها (در صورت وجود)؛
۱۳. فهرست علائم اختصاری و دیگر نشانه‌ها (در صورت وجود)؛
۱۴. فصل‌های متن اصلی پایان‌نامه / رساله؛
۱۵. کتاب‌نامه (منابع و مآخذ)؛
۱۶. نمایه‌ها (اختیاری)، همچون واژه‌نامه تخصصی، واژه‌یاب، نمایه نام‌های خاص؛
- در پایان‌نامه / رساله‌های مربوط به حوزه تصحیح و ترجمه، نمایه‌ها به شرحی که در آیین‌نامه اجرایی پژوهش در پایان‌نامه‌های حوزه متن‌پژوهی (تصحیح و ترجمه) آمده، الزامی است.
۱۷. پیوست‌ها (در صورت وجود)؛
۱۸. چکیده به زبان انگلیسی (Abstract)؛
- برای رشته‌های زبان انگلیسی و فرانسه و زبان و ادبیات عربی اگر متن به زبان عربی باشد چکیده به زبان فارسی نوشته می‌شود
۱۹. تصویب‌نامه با امضای استادان راهنما، مشاور، داور، و مدیر گروه و نیز مهر دانشکده، به زبان انگلیسی.

- تصویب نامه فارسی برای رشته های زبان انگلیسی و فرانسه و زبان و ادبیات عربی اگر متن به زبان عربی باشد در انتها قرار می گیرد.
- ۲۰. صفحه عنوان به زبان انگلیسی (دقیقا مشابه پشت جلد).
- برای رشته های زبان انگلیسی و فرانسه و زبان و ادبیات عربی اگر متن به زبان عربی باشد صفحه عنوان به زبان فارسی (دقیقا مشابه پشت جلد)

ه) کالبد فیزیکی

۱. کاغذ؛ یک نسخه از متن پایان نامه / رساله روی کاغذ سفید با ابعاد « $29/7 \times 21$ » (قطع A4) چاپ می شود: بخش های ۱ تا ۱۳ از پیکره بندی پیش گفته، به صورت یک رو، و از بخش ۱۴ تا ۱۷ (متن اصلی تا پایان منابع و مأخذ و در صورت وجود پیوست) اگر بیش از ۱۰۰ صفحه باشد به صورت دو رو، و بخش ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ یک رو.
۲. در نسخه کاغذی پایان نامه / رساله که به کتابخانه مرکزی دانشگاه تحویل می شود، امضاها باید اصلی باشد.
۳. در صورتی که در برخی موارد، اندازه شکل ها یا جدول ها بزرگتر از ابعاد یاد شده باشد، می تواند از کاغذهایی با ابعاد « $29/7 \times 42$ » (قطع A3) استفاده کرد و در صحافی آن را به صورت تاخورد در محل مورد نظر قرار داد.
۴. جلد؛ جنس جلد از مقوا با ضخامت ۲ تا ۳ میلی متر با روکش چرم مصنوعی (گالینگور) باشد. قطع جلد از هر طرف نیم سانتی متر بزرگتر از قطع کاغذ است. رنگ جلد برای پایان نامه های کارشناسی ارشد «زرشکی»، و برای رساله های دکتری «سرمه ای» است. نوشته های رو، پشت و عطف جلد به صورت زرکوب چاپ شود.
۵. نوشته های رو، پشت و عطف جلد؛ سمت راست یا روی جلد همه پایان نامه / رساله ها به زبان فارسی، و سمت چپ یا پشت جلد همه پایان نامه / رساله ها به زبان انگلیسی باید باشد. در قسمت عطف، عنوان پایان نامه، نام دانشجو و سال دفاع نوشته می شود.
۶. نسخه الکترونیکی (CD)؛

دانشجویان موظفند پایان نامه / رساله خود را در سامانه سپندا بارگذاری کرده، کد رهگیری بگیرند. دانشجویانی که پایان نامه خود را با Latex تدوین می کنند و دانشجویانی زبان انگلیسی و فرانسه و دانشجویان زبان عربی که متن پایان نامه / رساله شان به زبان فارسی نیست، در این سامانه بارگذاری نمی کنند.

مواردی که باید در سی دی باشد:

- ۱- فایل کامل پایان نامه PDF , word
 - ۲- فایل فصل های مجزا که هر فصل با شماره صفحه و شماره صفحه مطابق با فهرست Word , PDF
 - ۳- فایل صفحات عناوین شامل (در یک فایل ورد موارد روبرو باشد)صفحات عنوان فارسی و لاتین، چکیده فارسی و لاتین، کلیه فهرستها و منابع و مآخذ)) Word , PDF
 - ۴- اسکن صفحات تصویب نامه (در ضمن تمامی امضاها در اصالت اثر و تصویب نامه فارسی و لاتین می تواند دیجیتال باشد و تنها امضای مدیر گروه و مهر دانشکده در تصویب نامه ها باید اصلی باشد)
مواردی که باید در سی دی که با Latex تدیون شده اند:
 - ۱- فایل کامل پایان نامه PDF
 - ۲- فایل فصل های مجزا که هر فصل با شماره صفحه و شماره صفحه مطابق با فهرست PDF
 - ۳- فایل صفحات عناوین شامل (در یک فایل ورد موارد روبرو باشد)صفحات عنوان فارسی و لاتین، چکیده فارسی و لاتین، کلیه فهرستها و منابع و مآخذ)) Word , PDF
 - ۴- اسکن صفحات تصویب نامه (در ضمن تمامی امضاها در اصالت اثر و تصویب نامه فارسی و لاتین می تواند دیجیتال باشد و تنها امضای مدیر گروه و مهر دانشکده در تصویب نامه ها باید اصلی باشد)
- گواهی ثبت پایان نامه در ایران داک**
- لطفاً پایان نامه / رساله خود را در سامانه ایران داک Sabt.Irandoc.ac.ir ثبت کنید و گواهی ثبت را از کارشناس پژوهشی خود گرفته و همراه با نسخه فیزیکی و الکترونیکی به کتابخانه تحویل دهید.

نمونه‌ها و قالب‌ها

دانشگاه اصفهان [IRNazanin bold 12]

دانشکده ... [IRNazanin bold 11]

گروه ... [IRNazanin bold 10]

پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری رشته ... گرایش ...

[IRNazanin bold 18]

عنوان پایان نامه [IRTitr 15]

استاد / استادان راهنما: [IRNazanin bold 15]

دکتر ... [IRNazanin bold 13]

استاد / استادان مشاور: [IRNazanin bold 15]

دکتر ... [IRNazanin bold 13]

دانشجو: [IRNazanin bold 15]

... [IRNazanin bold 13]

سال و ماه دفاع به هجری شمسی [IRNazanin bold 13]

University of Isfahan [Times New Roman Bold 12]

Faculty of ... [Times New Roman Bold 11]

Department of ... [Times New Roman Bold 10]

PhD/M.Sc./ M.A. Thesis

[Times New Roman Bold 16]

Title of the Thesis [Times New Roman Bold 15]

Supervisor: [Times New Roman Bold 14]

Dr. ... [Times New Roman Bold 13]

Advisor: [Times New Roman Bold 14]

Dr. ... [Times New Roman Bold 13]

By: [Times New Roman Bold 14]

... [Times New Roman Bold 13]

Month & Year [Times New Roman Bold 13]

جامعة أصفهان [Linotype lotus Bold 13]

كلية اللغات [Linotype lotus Bold 12]

قسم اللغة العربية وآدابها [Linotype lotus Bold 11]

رسالة مقدمة لنيل درجة الماجستير / الدكتوراه فى فرع ...

[Linotype lotus Bold 18]

العنوان [Linotype lotus 15]

الأستاذ المشرف: [Linotype lotus Bold 15]

الدكتور ... [Linotype lotus Bold 13]

الأستاذ المشرف المساعد: [Linotype lotus Bold 15]

الدكتور ... [Linotype lotus Bold 13]

الطالب: [Linotype lotus Bold 15]

... [Linotype lotus Bold 13]

السنة بالقمرية [Linotype lotus Bold 13]

Université d'Ispahan [Times New Roman Bold 14]
Faculté des Langues Étrangères [Times New Roman Bold 13]
Langues et Littérature Françaises [Times New Roman Bold 12]

Master II

[Times New Roman Bold 16]

Titre [Times New Roman Bold 15]

Sous la direction de: [Times New Roman Bold 14]

... [Times New Roman Bold 13]

Professeur consultant: [Times New Roman Bold 14]

Dr. ... [Times New Roman Bold 13]

Ré digé (e) par: [Times New Roman Bold 14]

... [Times New Roman Bold 13]

Date & Month [Times New Roman Bold 14]

تعمه‌نامه اصالت اثر

این جانب

دانشجوی مقطع

رشته

متعهد می‌شوم که مطالب مندرج در این پایان‌نامه / رساله و برون‌دادهای حاصل از آن، دستاورد پژوهشی این جانب با اشراف و راهنمایی استاد / استادان راهنماست و آن دسته از مطالب این پایان‌نامه / رساله که حاصل تحقیقات دیگران بوده نیز طبق شیوه‌نامه‌های مصوب ارجاع، مستند شده و در فهرست منابع و مآخذ این پژوهش آمده است. ضمناً اظهار می‌دارم که این پایان‌نامه / رساله پیش‌تر برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی ارائه نشده است. بدیهی است دانشگاه اصفهان برای خود این حق را قائل است که در صورت احراز و اثبات هر گونه تخلف در این باره، مدرک تحصیلی این جانب را از درجه اعتبار ساقط نماید و ضمن درج موضوع در جراید کثیرالانتشار، کلیه امتیازات و حقوقی را که به موجب آن، پس از دوران تحصیل، از آنها بهره‌مند گشته‌ام، از این جانب سلب و به طرف ذی‌نفع مسترد کند.

[برای پایان‌نامه/ رساله‌هایی که با حمایت جزئی مراکز برون‌دانشگاهی تدوین شده است، عبارت زیر تکمیل شود:]
این پایان‌نامه / رساله در دانشگاه اصفهان و با حمایت
انجام شده است.

[برای پایان‌نامه/ رساله‌هایی که طی یک قرارداد مشخص، تحت حمایت سازمان یا نهادی تدوین شده است، عبارت زیر تکمیل شود:]
این پایان‌نامه / رساله در دانشگاه اصفهان و با حمایت
انجام شده است.
طی قرارداد شماره

[– برای همه پایان‌نامه / رساله‌های تدوین شده در دانشگاه اصفهان عبارت زیر درج شود:]
کلیه حقوق مادی و معنوی مرتب بر دستاوردهای مطالعات و نوآوری‌های ناشی از پژوهش در این پایان‌نامه / رساله در چارچوب آیین‌نامه مالکیت فکری و تجاری سازی دانشگاه اصفهان تعیین می‌شود.

نام و نام خانوادگی دانشجو:

امضاء

نام و نام خانوادگی استاد (/ استادان) راهنما:

امضاء

دانشگاه اصفهان

دانشکده ...

گروه ...

پایان نامه آقای / خانم

نام و نام خانوادگی دانشجو

با عنوان

گرایش

دانشجوی رشته

عنوان پایان نامه اینجا وارد شود [۱۶ bold]

به عنوان بخشی از ملزومات درجه کارشناسی ارشد

در تاریخ / / در نشست هیئت داوران زیر بررسی و با درجه به تصویب نهایی رسید.

۱	استاد راهنما	دکتر ...	استادیار / ...	دانشگاه اصفهان
۲	استاد مشاور	دکتر ...	دانشیار / ...	دانشگاه اصفهان
۳	استاد داور از گروه	دکتر ...	استاد / ...	دانشگاه اصفهان
۴	استاد داور خارج از گروه	دکتر ...	استادیار / ...	دانشگاه ...

مدیر گروه

دکتر ...

University of Isfahan

Faculty of ...

Department of ...

A thesis entitled

Title

was submitted by

.....

in partial fulfillment of the requirement for the award of the degree of Master of Science / Art.

The degree, evaluated as "excellent, very good, good, intermediate", was awarded on 01-01-2023

by the following examination committee.

1	Supervisor	Dr. ...	Assistant Professor	University of Isfahan
2	Advisor	Dr. ...	Associate Professor	University of Isfahan
3	Internal assessor	Dr. ...	Professor	University of Isfahan
4	External assessor	Dr. ...	Assistant Professor	...

Head of the department

Dr. ...

دانشگاه اصفهان

دانشکده ...

گروه ...

رساله آقای / خانم

نام و نام خانوادگی دانشجو

با عنوان

گرایش

دانشجوی رشته

عنوان پایان نامه اینجا وارد شود [۱۶ bold]

به عنوان بخشی از ملزومات درجه دکتری

در تاریخ / / در نشست هیئت داوران زیر بررسی و با درجه به تصویب نهایی رسید.

۱	استاد راهنما	دکتر ...	دانشیار / ...	دانشگاه اصفهان
۲	استاد مشاور	دکتر ...	استادیار / ...	دانشگاه اصفهان
۳	استاد داور از گروه	دکتر ...	دانشیار / ...	دانشگاه اصفهان
۴	استاد داور خارج از گروه	دکتر ...	دانشیار / ...	دانشگاه ...
۵	استاد داور خارج از دانشگاه	دکتر ...	استاد / ...	دانشگاه ...

مدیر گروه

دکتر ...

University of Isfahan

Faculty of ...

Department of ...

A thesis entitled

Title

was submitted by

.....

in partial fulfillment of the requirement for the award of the degree of Doctor of philosophy in
major (field)

The degree, evaluated as "excellent, very good, good", was awarded on 01-01-2023

by the following examination committee.

1	Supervisor	Dr. ...	Associate Professor	University of Isfahan
2	Advisor	Dr. ...	Assistant Professor	University of Isfahan
3	Internal assessor	Dr. ...	Associate Professor	University of Isfahan
4	External assessor	Dr. ...	Professor	...
5	External assessor	Dr. ...	Professor	

Head of the department

Dr. ...

پیوست‌ها

چکیده مبسوط

چکیده گسترده / الملخص المطول / (Extended Abstract) صورت مبسوط یافته چکیده‌های معمول است. در این نوع گزارش بیش از هر چیز بر روش‌شناسی پژوهش و بحث و تفسیر یافته‌ها تأکید می‌شود. بنابراین چکیده مبسوط صرفاً یک چکیده طولانی نیست.

چکیده مبسوط باید بتواند همه آنچه را خواننده در باره پایان‌نامه / رساله و یافته‌های آن نیاز دارد، با یک مطالعه کوتاه (کمتر از یک ساعت) در اختیار وی قرار دهد. محدودیت حجم چکیده مبسوط نباید باعث شود که بخش‌های مقدمه، ارائه نمونه، بیان نتیجه، یا تصاویر و جداول حذف شود. نیز چکیده مبسوط را ممکن است افراد غیر متخصص هم مطالعه کنند و بنابراین باید با بیانی ساده و روشن نگاشته شود.

اولین تفاوت بین چکیده مبسوط و چکیده معمول در تعداد کلمات است. معمولاً شمار کلماتی که برای چکیده استاندارد در نظر می‌گیرند، بین ۱۵۰ تا ۴۰۰ کلمه است ولی چکیده مبسوط دارای ۷۰۰ تا ۱۰۰۰ کلمه است. دومین تفاوت، ضرورت ذکر منابع در چکیده مبسوط است. نمونه دو چکیده از یک مقاله را در نشانی زیر ببینید:

<https://isijournal.net/.post/chkide-mbsot-chist>

ساختار کلی چکیده مبسوط

چکیده مبسوط معمولاً ساختار یک مقاله را دارد و نمایی کلی از آن را در اختیار خواننده می‌گذارد:

۱. عنوان / العنوان (Title)

عنوان پایان‌نامه / رساله که باید گویا، رسا و متناسب با موضوع، هدف، و نتایج اصلی پایان‌نامه / رساله باشد. به همین رو می‌گویند باید حاوی متغیرهای اصلی پژوهش و روابط بین آنها باشد و حتی الامکان به صورت یک جمله (خبری یا استفهامی) مطرح نشود.

۲. نویسندگان / المؤلفون (Authors)

نام کوچک و سپس نام خانوادگی پژوهشگر و استادان راهنما و مشاور به طور کامل، زیر عنوان ذکر می‌شود.

۳. وابستگی سازمانی / الانتماء (Affiliation)

نمونه‌های رایج وابستگی سازمانی ذکر نام گروه آموزشی و دانشگاه (مانند: گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه تهران) است.

۴. مقدمه / المقدمة (Introduction)

مقدمه چکیده مبسوط تفاوت زیادی با مقدمه مقاله ندارد؛ فقط مختصر و مفید است. مقدمه شامل زمینه و بیان مسئله، مبانی نظری و پیشینه پژوهش، اهمیت و گزاره‌های اصلی پژوهش است. در ابتدای مقدمه زمینه مسئله در یکی دو جمله (با ذکر شواهدی دال بر وجود مسئله با استناد به آمار یا نظرات متخصصان و یا نتایج پژوهش‌ها) مطرح می‌شود. زمینه مسئله باید علل احتمالی بروز مسئله، محدوده مسئله و ویژگی‌های آن را مشخص کند. سپس خود مسئله بیان می‌شود که شامل چارچوب، دامنه، هدف، فرضیه یا سؤال، چالش، اهمیت و محدودیت‌های پژوهش است و به عبارتی در آن به پرسش‌هایی همچون: "مسئله اصلی پژوهش حاضر چیست؟" و اینکه "آیا به پیشبرد دانسته‌ها در حوزه مربوط کمکی می‌کند؟" پاسخ داده می‌شود. همچنین به صورت خلاصه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش پرداخته می‌شود. مبانی نظری به گونه‌ای بیان می‌شود که منطقی اقماعی برای گزاره‌های پژوهش فراهم آورد و در طی آن از متغیرهای بحث، تعریف مفهومی ارائه شود. در پیشینه صرفاً نتایج مطالعات کاملاً مرتبط، به گونه‌ای انتقادی گزارش می‌شود تا در ضمن این بازنگری، مسئله پژوهش بارزتر جلوه نماید و ضرورت آن را بر اساس شکاف موجود در یافته‌های قبلی توجیه کند. به دیگر سخن به نواقص پژوهش‌های پیشین و همچنین سهم این پایان‌نامه / رساله در تکمیل آن نواقص اشاره می‌شود.

شمار کلمات بخش مقدمه حداکثر ۲۵۰ کلمه است.

۵. داده‌ها و روش انجام پژوهش / البيانات والمناهج (Materials and Methods)

در قسمت روش تحقیق یا همان متدولوژی، باید به طور خلاصه مواد، ابزارها و نحوه انجام پژوهش بیان شود؛ یعنی بیان شود که پژوهشگر چگونه و از کجا نمونه‌ها و داده‌ها را فراهم آورده و برای رسیدن به نتیجه این تحقیق چه راه‌هایی را با چه ابزارهایی (پرسشنامه، مشاهده، مصاحبه و ...) آزموده است. روش پژوهش باید به صورت روشن، با جزئیات و در صورت نیاز همراه با استناد توضیح داده شود. به عبارتی پژوهشگر باید بنویسد دقیقاً چه کاری کرده تا به نتیجه رسیده است. روش اجرای پژوهش باید به صورت مرحله‌وار بیان شود و تسلسل منطقی داشته باشد.

شمار کلمات بخش روش‌شناسی حداکثر ۲۵۰ کلمه است.

۶. یافته‌های پژوهش / النتائج (Results)

در این بخش همه نتایج عیناً فقط گزارش می‌شود؛ یعنی تبیین و تفسیر نمی‌شود؛ به عبارتی پژوهشگر به عنوان نتیجه و محصول کاری که انجام داده، گزارش می‌کند که چه چیزی یافته یا یاد گرفته یا پدید آورده است. نتایج را می‌توان به صورت خلاصه شده در یک یا نهایت دو جدول / نمودار ارائه کرد.

شمار کلمات بخش یافته‌ها حداکثر ۲۵۰ کلمه است.

۷. بحث و نتیجه‌گیری / المناقشة والاستنتاجات (Discussion and Conclusions)

در این بخش تفسیر و ارزشیابی نتایج ذکر می‌شود. این تفسیر و ارزشیابی‌ها باید با مسئله و فرضیه‌های پژوهشی ارائه شده در مقدمه مرتبط باشد. تمرکز باید روی مهم‌ترین یافته‌ها باشد و اینکه ارزش این پژوهش نسبت به تحقیقات انجام گرفته پیشین چیست؛ به عبارتی بزرگ‌ترین یافته پژوهشگر برای درک بهتر و پیشبرد موضوع تحقیقاتی کدام است.

در بخش نتیجه‌گیری، نویسنده به تعمیم یافته‌ها می‌پردازد و موارد استثناء، محدودیت‌ها و مشکلات موجود در کار و نتایج نظری و عملی یافته‌ها را بیان می‌کند. همه این نتایج باید بر اساس یافته‌های پژوهش باشد.

شمار کلمات بخش بحث و نتیجه‌گیری حداکثر ۲۵۰ کلمه است.

۸. منابع / المراجع (References)

به صورت معمول در متن خلاصه مبسوط سعی می‌شود حداکثر از ۱۵ منبع استفاده شود. این منابع باید مرتبط‌ترین و حتی الامکان جدیدترین منابع در مورد موضوع پژوهش باشد. نیز استنادات موجود در چکیده مبسوط هم باید به همین منابع باشد. منابع و مآخذ در رشته‌های علوم پایه و مهندسی نظام « ACS, IEEE »، و در رشته‌های علوم انسانی و متن‌محور نظام « APA, MLA » تنظیم شود.

۹. کلیدواژه‌ها / الكلمات الرئيسية (Keywords)

در این بخش پنج (۵) کلمه یا عبارت برای توصیف محتوای پایان‌نامه / رساله ذکر می‌شود. نقش کلمات کلیدی در دیده شدن پایان‌نامه / رساله و استناد (Citation) به آن بسیار حائز اهمیت است. بنابراین باید در گزینش آنها نهایت دقت و خلاقیت را به خرج داد. بهترین واژه، ترکیب یا عبارت، آن است که اولاً با عنوان و موضوع پایان‌نامه / رساله مرتبط باشد و ثانیاً سایر پژوهشگران برای جست و جوی پایان‌نامه / رساله از آن به وفور استفاده می‌کنند. بیشتر باید کلماتی را انتخاب کرد که در چکیده پایان‌نامه / رساله از آنها استفاده شده است. در ترتیب کلمات کلیدی می‌توان به میزان نزدیکی به موضوع یا ترتیب کل به جزء توجه داشت.

شیوه‌نامه انجمن مدرن زبان آمریکا (MLA)

(Modern Language Association)

شیوه‌نامه «ام. ال. ای» از جمله شیوه‌های استناد درون‌متنی است. این شیوه که مبتنی بر نظام «نام - صفحه‌شمار» است، بیشتر با حوزه‌هایی از علوم سازگاری دارد که نقل قول مستقیم از اشخاص، به دلیل استناد به اعتبار گوینده، اهمیت وافری دارد.

استناد به منابع چاپی

استناد در متن

۱. در استناد به کتاب‌های مقدس، ابتدا نام کتاب به شکل زیرخطدار یا کج (ایرانیک/ ایتالیک) درج می‌شود، پس از یک ویرگول نام سوره (یا بخش) و پس از آن، شماره آیه یا آیات درج می‌شود. در کتاب‌های آسمانی - مانند انجیل - که یک بخش شامل اجزای گوناگون است، قبل از شماره آیه، نام جزء نیز درج می‌شود. در خصوص قرآن مجید، ذکر شماره سوره پس از نام آن ترجیح دارد. نیز اگر در متن قرآنی وجود دارد که استناد به قرآن را نشان می‌دهد، ذکر نام قرآن در عبارت استناد ضرورت ندارد؛ مثال: (قرآن مجید، آل عمران ۱۰۰) / (قرآن مجید، آل عمران ۳: ۱۰۰).

۲. برای استناد در متن، ابتدا نام خانوادگی پدیدآورنده، و پس از یک فاصله، شماره صفحه مورد استناد در میان دو کمان (پرانتز) درج می‌شود. برای ذکر صفحه‌شمار، از علامت اختصاری صفحه (ص) استفاده نمی‌شود؛ مثال: (حاکمی ۶۴).

۳. در مواقعی که اثر مورد استناد، دو پدیدآورنده دارد، نام خانوادگی هر دو درج می‌شود و بین آن‌ها در فارسی و عربی و او عطف، و در انگلیسی «and» قرار می‌گیرد؛ مثال: (ایروانی‌زاده و شاملی ۱۴۱).

۴. اگر اثر مورد استناد، سه پدیدآورنده دارد، پس از نام خانوادگی پدیدآورنده اول، ویرگول و یک فاصله، و بین پدیدآورنده دوم و سوم و او عطف قرار می‌گیرد؛ مثال: (النحاس، بوعباس و حسن ۱۶).

۵. در مواقعی که اثر مورد استناد بیش از سه پدیدآورنده دارد، نام خانوادگی اولین پدیدآورنده درج و پس از آن در فارسی «و دیگران»، در عربی «و آخرون»، و در انگلیسی «et al.» قرار می‌گیرد؛ مثال: (اکبری و دیگران ۴۲۴).

۶. عبارت استناد در جایی از متن قرار می‌گیرد که در آنجا استناد صورت گرفته است. بهتر است این عبارت در جایی از جمله قرار گیرد که در روند مطالعه وقفه ایجاد نکند؛ جایی که به طور طبیعی مکث اتفاق می‌افتد، مانند انتهای جمله. نیز عبارت استناد بر علامت سجاوندی پایان جمله، یا بند (پاراگراف) مقدم است، یعنی علامت سجاوندی پایانی، باید پس از بستن دو کمان عبارت استناد قرار گیرد.

۷. اگر نام پدیدآورنده یا پدیدآورندگان در متن ذکر شده است، فقط شماره صفحه داخل دو کمان درج می‌شود؛ مثال:

دکتر حاکمی معتقد است ساخت قطعاتی بر وزن و آهنگ ترانه‌های عامیانه، از آغاز مشروطیت مورد توجه گویندگان قرار گرفته است (۶۴).

۸. در صورتی که در بخش مشخصی از متن، به دو یا چند اثر بیشتری استناد شده باشد، پس از درج اطلاعات مربوط به هر اثر و قرار دادن ویرگول، مشخصات آثار بعدی درج می‌شود؛ مثال: (داد ۷۱، ذوالقدری ۵۹).

۹. در صورتی که استناد به دو اثر از دو پدیدآورنده با نام خانوادگی مشابه انجام شده است، می‌توان نخست آغازه (حرف اول) نام کوچک آن‌ها را نوشت و پس از نقطه و یک فاصله، نام خانوادگی را درج کرد؛ مثال برای الدكتور محمدعلی الهاشمی و سید أحمد الهاشمی به ترتیب: (م. الهاشمی)؛ (أ. الهاشمی).

۱۰. چنانچه به دو یا چند اثر از یک پدیدآورنده استناد شود، می‌توان پس از نام پدیدآورنده بخشی از عنوان را ذکر کرد و سپس شماره صفحه را آورد. البته بسته به این که اثر، کتاب، مقاله یا مدرک دیگری باشد، شکل نوشتاری عنوان ممکن است تفاوت کند، مثلاً عنوان کتاب زیرخط‌دار یا کج (ایرانی/ایتالیک) درج می‌شود و عنوان مقاله داخل گیومه قرار می‌گیرد؛ مثال: (میرافضلی، رباعیات خیام ۲۵) / (میرافضلی، رباعیات خیام ۲۵)؛ (میرافضلی، «قاضی نظام‌الدین اصفهانی» ۲۴) / (میرافضلی، «قاضی نظام‌الدین اصفهانی» ۲۴).

۱۱. در صورتی که استناد به چند صفحه پیاپی از یک اثر صورت گیرد، صفحه آغاز و پایان به ترتیب از راست به چپ درج می‌شود و بین آن‌ها علامت فاصله قرار می‌گیرد؛ مثال: (میرافضلی ۱۴۹-۱۵۱).

۱۲. در صورتی که استناد به دو یا چند بخش از متن یک اثر، همزمان صورت گیرد، صفحه‌شمارها به ترتیب، درج و بین آن‌ها علامت ویرگول قرار می‌گیرد؛ مثال: (میرافضلی ۱۴۵، ۱۴۹-۱۵۱)؛ (میرافضلی ۱۴۵، ۱۴۹-۱۵۱، ۱۷۴).

۱۳. برای استناد به بخشی از یک اثر چند جلدی، در قسمت مربوط به صفحه شمار، ابتدا شماره جلد و پس از دو نقطه و یک فاصله، شماره صفحه یا صفحات نوشته می‌شود؛ مثال: (دهخدا ۱: ۲۴۳). البته در صورتی که مجلدات یک اثر، صفحه‌شمار پیاپی داشته باشد، ذکر شماره جلد ترجیح دارد ولی ضروری نیست؛ مثال: (دهخدا ۲۴۳).

۱۴. در صورتی که به کل یک جلد استناد شده باشد، در فارسی و عربی به دنبال حرف «ج»، و در انگلیسی پس از «vol»، شماره جلد درج می‌شود؛ مثال:

از حرف «ش» تا «ی» در برخی از لغت‌نامه‌های الفبایی عربی حتی يك مورد یافت نمی‌شود که کلمه‌ای به صورت جمع، مدخل باشد (مسعود ج ۲).

۱۵. اگر اثر مورد استناد، به جای پدیدآورنده فردی، دارای پدیدآورنده سازمانی یا پدیدآورنده گروهی است، نام آن به طور کامل درج می‌شود. در صورتی که نام سازمان یا گروه طولانی است، درج آن در متن ترجیح دارد ولی ضروری نیست و می‌توان به بخشی از آن اکتفا کرد؛ مثال: (سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران ۲: ۱۵۸).

۱۶. در مواقعی که اثر مورد استناد، فاقد پدیدآورنده است، کوتاه‌شده عنوان به جای آن کنار صفحه‌شمار ظاهر می‌شود. همان‌طور که در بند «۱۰» نیز اشاره شد، بسته به این که چه نوع مدرکی مورد استناد قرار گرفته باشد، ممکن است علامت سجاوندی عنوان تفاوت کند؛ مثال: (قرة العين ۱۳۳) / (قرة العين ۱۳۳).

۱۷. در صورتی که به نقل قول کوتاهی از يك اثر استناد شده است، عبارت منقول در گیومه و در درون متن جای می‌گیرد. عبارت استناد نیز پس از نقل قول درج می‌شود؛ مثال:

برخی صاحب‌نظران معتقدند «از آغاز مشروطیت ساختن قطعاتی بر وزن و آهنگ ترانه‌های عامیانه و با همان زبان مورد توجه گویندگان قرار گرفت» (حاکمی ۶۴).

یا:

برخی صاحب‌نظران معتقدند "از آغاز مشروطیت ساختن قطعاتی بر وزن و آهنگ ترانه‌های عامیانه و با همان زبان مورد توجه گویندگان قرار گرفت" (حاکمی ۶۴).

۱۸. در صورتی که طول نقل قول مورد استناد بیش از چهار سطر (چهل کلمه) باشد، در سطر جدید و در بند (پاراگراف) جداگانه‌ای با يك سانی‌متر تورفتگی نسبت به متن (در فارسی و عربی راست و در لاتین چپ) درج می‌شود. در این موارد نقل قول در گیومه قرار نمی‌گیرد؛ مثال:

يقول بعض المحققين:

كلمة الزندقة ليست عربية، إنما هي تعريب لمصطلح إيراني [هو زند]، كان يطلقه الفرس على عمل من يؤولون أفسا - كتاب زرادشت - تأويلاً ينحرف عن ظاهر نصوصه، ومن أجل ذلك نعتوا به دعوة مانی ومن فُتتوا بها من الفرس، حتى شملت هذه الكلمة كل من استظهر نحلة من المجوس، و اتسعت أكثر من ذلك، فشملت كل إلحاد بالدين وكل مجاهرة بالفسق (ضيف ۷۹).

۱۹. گاه استناد به نقل قول (مستقیم یا غیر مستقیم) کسی از طریق منبع اصلی نیست، بل که نقل قول از يك منبع واسطه اخذ شده است. در این مواقع، در ابتدای عبارت استناد در فارسی «نقل در»، در عربی «نُقل فی»، و در انگلیسی «qtd. In» درج می‌شود و پس از آن اطلاعات کتاب‌شناختی مربوط به منبع استناد قرار می‌گیرد. نام فرد یا منبع اصلی نقل قول نیز در متن ذکر می‌شود؛ مثال:

گلستانه در باب چهاردهم کتاب انیس الوحدة يك رباعی به اسم خیام درج کرده است (نقل در میرافضلی ۱۰۱).

۲۰. در صورتی که به نقل قول مستقیم مورد استناد کلماتی افزوده شده باشد، آن کلمات داخل قلاب (کروشه) قرار می‌گیرد و اگر کلماتی از نقل قول حذف شده باشد در محل حذف کلمات، داخل کروشه، علامت سه نقطه گذاشته می‌شود؛ مثال:

از سال ۱۳۲۲ [هجری شمسی] مجله سخن انتشار یافت. يك شاعر جوان که در انگلستان به تحصیل مشغول بود، بعضی از آثار خود را برای انتشار به این مجله فرستاد. گفتگو از دکتر مجدالدین میرفخرایی است [...] نخستین قطعه او با عنوان «باران» در شماره نهم دوره اول سخن منتشر شد. در این قطعه شاعر همان روش نیما را پیش گرفته بود (حاکمی ۶۲).

*

درج منابع و مآخذ در فهرست پایانی

هر چند فهرست منابع و مآخذ در پایان پژوهش آورده می‌شود، اما پژوهشگر باید از همان آغاز یادداشت‌برداری، شیوه‌نامه استناد را معلوم کرده، بر اساس آن گام بردارد تا ناچار نشود دوباره به منابع خود مراجعه کند، به ویژه که همیشه امکان مراجعه مجدد فراهم نیست. نیز توصیه می‌شود فهرست منابع هر زبانی - اعم از فارسی، عربی، انگلیسی و ... - جداگانه تنظیم و ارائه شود.

۱) کتاب

چارچوب کلی

۳. وضعیت نشر							۲. عنوان			۱. پدیدآورنده				
نام خانوادگی	نام	نام	لقب	تخلص	نام اثر	محل نشر	در نقطه	تخلص	تخلص	تخلص	تخلص	تخلص	تخلص	تخلص
توتلی	،	فریدون	.		شگرف	تهران	:	جاویدان	،	۱۳۷۰	سال نشر	تخلص	تخلص	تخلص
الجاحظ	،	عمرو بن بحر	.		البخلاء	بیروت	:	دار	،	۱۹۸۷م	سال نشر	تخلص	تخلص	تخلص

قواعد استناد به کتاب

۱. پدیدآورنده

- ابتدا نام خانوادگی پدیدآورنده یا اسم اشهر او درج می‌شود. اسم اشهر همان لقب، کنیه، تخلص و یا نسبت در مورد اسامی قبل از رایج شدن نام خانوادگی است. در خصوص اسامی دو یا سه کلمه‌ای نویسندگان عرب، بخش اخیر به عنوان نام خانوادگی قلمداد می‌شود.

نکته: آخرین ویرایش کتاب فهرست مستند اسامی مشاهیر و مؤلفان سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، مرجعی معتبر در تشخیص اسم اشهر پدیدآورندگان است. البته در خصوص ضبط اعلام عربی در فهرست منابع عربی، باید قواعد مربوط به اثبات یا عدم اثبات «ال» رعایت شود.

- در آثار ترجمه شده از زبان‌های اروپایی، بهتر است نام نویسنده اصلی به ضبط زبان متن مبدأ هم درج گردد. در این باره هم آخرین ویرایش کتاب فهرست مستند اسامی مشاهیر و مؤلفان سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، راهنمایی معتبر است. محل درج، مقابل ضبط فارسی یا عربی نام و نام خانوادگی او و در داخل کروشه است؛

مثال: کریستنسن، آرتور امانوئل [Christensen, Arthur Emanuel].

- شرح پدیدآورندگان طبق آنچه در صفحه عنوان اثر آمده است، درج می‌شود و از آغاز نام‌ها (= حرف نخست نام) تنها در صورتی استفاده می‌شود که در صفحه عنوان اثر از آن‌ها استفاده شده باشد؛ مثال: سایه، ه. ا.

- در صورتی که اثری دارای دو یا سه پدیدآورنده است، شرح آنها، به ترتیب درج در اثر اصلی، در فهرست ظاهر می‌شود. لازم به ذکر است نام پدیدآورنده اول به شکل مقلوب (نخست نام خانوادگی و سپس نام)، و نام پدیدآورندگان دوم به بعد به شکل طبیعی نوشته می‌شود.

قالب: نام خانوادگی پدیدآورنده اول (ویرگول و يك فاصله) نام كوچك (نقطه ویرگول و يك فاصله) نام كوچك پدیدآورنده دوم (يك فاصله) نام خانوادگی پدیدآورنده دوم (ویرگول و يك فاصله و حرف «و» و يك فاصله) نام كوچك پدیدآورنده سوم (يك فاصله) نام خانوادگی پدیدآورنده سوم (نقطه و يك فاصله)

مثال ۱ (با دو نویسنده): رضایی هفتادری، غلام‌عباس؛ و محمدحسن حسن‌زاده‌نیری.

مثال ۲ (با سه نویسنده): النحاس، مصطفى؛ حسین بوعباس، و زکریا محمد حسن.

- در صورتی که تعداد پدیدآورندگان چهار یا بیشتر باشد، فقط نام پدیدآورنده اول درج می‌گردد و پس از آن در منابع فارسی از «و دیگران» یا «و همکاران»، در منابع عربی از «وآخرین» یا «وزملاؤه»، و در منابع انگلیسی از «et al» استفاده می‌شود.

قالب: نام خانوادگی (ویرگول و يك فاصله) نام كوچك (نقطه ویرگول و يك فاصله) حرف «و» (يك فاصله) کلمه «دیگران» (نقطه و يك فاصله)

مثال: اکبری، محمدتقی؛ و دیگران.

- در صورتی که در اثر مورد استناد، نام مستعار پدیدآورنده آمده و نام واقعی پدیدآورنده برای پژوهشگر معلوم است، می‌تواند پس از درج نام مستعار، نام واقعی پدیدآورنده را در کروشه بنویسد.

مثال: سروشپار [مظاهری]، جمشید.

- عناوین، القاب، و درجات تحصیلی - مانند آیت الله، علامه، استاد، دکتر و ... - از آغاز نام پدیدآوردگان حذف می‌شود. در موارد خاص باید به کتاب فهرست مستند اسامی مشاهیر و مؤلفان مراجعه کرد.
- در صورتی که اثری علاوه بر مؤلف، دارای مترجم، ویراستار، مقدمه‌نویس، گردآورنده، و افرادی از این قبیل باشد، پس از عنوان اثر، نام و نام خانوادگی آن‌ها، به شکل طبیعی و به شرحی که در صفحه عنوان اثر آمده‌است، درج می‌شود.
- اگر اثر پدیدآورنده حقیقی ندارد و یک سازمان یا گروه در حکم پدیدآورنده است، نام آن سازمان یا گروه به عنوان پدیدآورنده تلقی می‌شود.

- در صورتی که پدیدآورنده مشخصی برای یک اثر نباشد نیازی به استفاده از اصطلاحاتی چون «بی‌نام»، «مجهول المؤلف»، «Anonymous»، یا «Anon» نیست. در این مواقع عنوان اثر به جای پدیدآورنده قرار می‌گیرد.

۲. عنوان و عنوان فرعی

- از شکل نوشتاری زیرخط‌دار یا ایرانیک/ایتالیک استفاده می‌شود. هر شکل نوشتاری که انتخاب می‌شود، باید آن را در سراسر فهرست مآخذ رعایت کرد. به‌طور مثال، نباید یک عنوان را ایرانیک/ایتالیک و دیگری را زیر خط‌دار درج کرد؛

مثال قالب اول: حاکمی، اسماعیل. ادبیات معاصر ایران.

مثال قالب دوم: حاکمی، اسماعیل. ادبیات معاصر ایران.

- عنوان فرعی پس از درج عنوان اصلی و گذاشتن دو نقطه و یک فاصله درج می‌شود؛
مثال: داد، سیما. فرهنگ اصطلاحات ادبی: واژه‌نامه مفاهیم و اصطلاحات ادبی فارسی و اروپائی به شیوه تطبیقی و توضیحی.
یا: داد، سیما. فرهنگ اصطلاحات ادبی: واژه‌نامه مفاهیم و اصطلاحات ادبی فارسی و اروپائی به شیوه تطبیقی و توضیحی.
- در صورتی که اثر، ترجمه است و عنوان اثر مورد استناد، در واقع ترجمه اثر اصلی است، پس از درج وضعیت نشر، در فارسی با نوشتن کلمه «ترجمه»، و در عربی با کلمه «ترجمة / تعریب»، و در لاتین با گذاشتن عبارت «(trans of)»، عنوان اثر به زبان اصلی نوشته می‌شود؛

مثال ۱: جبران، جبران خلیل. عیسی پسر انسان و بال‌های شکسته. برگردان محسن نیک‌بخت. تهران: علم، ۱۳۸۲. ترجمه Jesus The Broken Wings و the Son of Man.

مثال ۲: سلامة کار، مریم. الترجمة فی العصر العباسی: مدرسة حنین بن إسحق وأهميتها فی الترجمة. ترجمة نجیب غزاوی. دمشق: وزارة الثقافة، ۱۹۹۸. ترجمة La Traduction al' Epoque Abbasside.

- در منابع انگلیسی آغاز همه کلمات عنوان (به استثنای حروف تعریف و اضافه که در وسط عنوان باشند)، با حروف بزرگ نوشته می‌شود.

• در صورتی که صفحه عنوان و صفحات مقدماتی اثر، نمایانگر این است که کتاب دارای سلسله انتشارات (فروست) است، عنوان و شماره فروست، به شکل ساده و به دنبال عنوان اصلی - و در صورتی که اثر علاوه بر مؤلف، دارای مترجم یا ویراستار نیز هست، به دنبال نام آن‌ها - درج می‌شود؛
مثال: حسن‌لی، کاووس. وامق و عذرا: تلخیص و بازنویسی مثنوی وامق و عذرا اثر محمدحسین حسینی شیرازی. کارنامه دانشوران ایران و اسلام ۷۴.

۳. ویرایش (در صورتی که اثر بیش از یک ویرایش داشته باشد)

• در استناد به منابع انگلیسی شماره ویرایش به دنبال علامت اختصاری «ed.» (به جای کلمه «edition»)، و در فارسی پس از واژه «ویرایش / ویراست»، و در عربی در پی کلمه «إصدار» ذکر می‌شود.
نکته: در فهرست مآخذ برخی کتب و مقالات مشاهده می‌شود نوبت چاپ یک کتاب با شماره ویرایش آن یکسان تلقی شده و در جایگاه شرح ویرایش، نوبت چاپ درج گردیده است. باید دانست که ممکن است ویرایش اول کتابی به چاپ دهم برسد اما این به آن معنی نیست که در هر نوبت چاپ، ویرایشی صورت گرفته است. همچنین ممکن است اثر مورد استناد، ویرایش دهم کتابی باشد که چاپ اول آن را در دست داریم. در ویرایش جدید هر اثر، ساختار نحوی و معنایی دستخوش تغییر می‌شود اما در چاپ جدید چنین اتفاقی نمی‌افتد و در واقع همان اثر قبلی تکثیر می‌شود. در واقع، ویرایش‌های مختلف یک کتاب - بر خلاف چاپ‌های مختلف آن - اثر جدید تلقی می‌شوند. لذا باید دقت کرد که شماره نوبت چاپ با عدد ویرایش اشتباه نشود. گفتنی است ذکر شماره ویرایش، جزء اطلاعات کتاب‌شناختی ضروری یک اثر است که حتماً باید در عبارت استناد درج شود، اما نیازی به ذکر نوبت چاپ نیست. به هر حال علامت اختصاری چاپ، در فارسی «چ»، و در عربی «ط» است و در هر صورت، چاپ اول ذکر نمی‌شود.

۴. شماره جلد

• در صورتی که استناد به یک اثر چند جلدی صورت گرفته باشد، پس از درج عنوان، و شرح ویرایش، تعداد کل جلدها ذکر می‌شود. در صورتی که مجلدات یک اثر، صفحه‌شمار پیاپی داشته باشد، می‌توان در دو کمان (پرانتز)، عبارت «با صفحه‌شمار پیاپی» را افزود.
• برای ذکر تعداد جلدها در فارسی علامت اختصاری «ج»، در عربی «مج / ج»، و در لاتین «vols.» به کار می‌رود.

• اگر فقط به یک جلد از یک اثر چند جلدی استناد شده است، فقط شماره جلد مورد استناد ذکر می‌شود. در صورت تمایل می‌توان تعداد کل جلدهای اثر را نیز در پایان (یعنی بعد از تاریخ نشر) درج کرد.
• در صورتی که به یک جلد از یک اثر چند جلدی استناد شده است که هر جلد عنوان جداگانه‌ای دارد، می‌توان به همان جلد مشخص استناد کرد و ذکر آن از سایر جلدها به میان نیاورد. در صورت تمایل می‌توان

اطلاعات مربوط به کل اثر را - به صورت اطلاعات ضمیمه‌ای - در پایان (یعنی بعد از تاریخ نشر) درج کرد. این اطلاعات ممکن است شامل عنوان کلی اثر، ویراستار اثر کلی، تعداد جلد‌های اثر، سال یا سال‌های نشر باشد؛ مثال: نائینی، محمدحسین. متافیزیک از دیدگاه اسلام. ویراسته پرند ستاری. تهران: میمنت، ۱۳۸۱. ج ۲ از متافیزیک از دیدگاه ادیان الهی. ۱۲ ج. ۱۳۷۱ - ۱۳۸۰.

۵. محل نشر

- در صورتی که ناشر یا ناشران در بیش از یک شهر فعالیت دارند و در صفحه عنوان اثر، بیش از نام یک شهر به عنوان محل نشر ذکر شده است، فقط نام اولین شهر درج شده در صفحه عنوان در جایگاه محل نشر قرار می‌گیرد.

- محل نشر به شکل کامل درج، و از مخفف نویسی اجتناب می‌شود.

- در صورتی که محل نشر، شهری ناشناخته است، بعد از نوشتن آن، ویرگول و بعد یک فاصله قرار می‌گیرد و نام ایالت یا کشور به آن اضافه می‌شود؛ مثال ۱: بناب، ایران. مثال ۲: أبوظبي، الإمارات العربية المتحدة.

- اگر کتابی با همکاری دو ناشر به چاپ رسیده باشد و هر یک از آن‌ها از شهر یا کشوری جداگانه باشند، نام هر ناشر در مقابل شهر خود ذکر می‌شود و بین مشخصات هر یک، علامت نقطه ویرگول قرار می‌گیرد؛ مثال: أبوظبي، الإمارات العربية المتحدة: المجمع الثقافي؛ بيروت: دار الانتشار العربی.

- در صورتی که در صفحه عنوان اثر، نام محل نشر ذکر نشده، ولی استنادکننده از منبع دیگری پی به آن برده است، محل نشر داخل کروشه درج می‌شود.
- در صورتی که محل نشر نامشخص است، در فارسی از مخفف «بی‌جا»، در عربی «د.م» (مخفف «دون مکان للنشر»)، و در انگلیسی از «n.p.» (مخفف «no place») استفاده می‌شود و در هر صورت، پس از آن علامت دو نقطه قرار می‌گیرد.

۶. ناشر

- نام ناشر به طور کامل درج می‌شود.
- اگر کتابی با همکاری دو ناشر به چاپ رسیده باشد، نام هر دو به ترتیبی که در صفحه عنوان، یا صفحه حقوقی ذکر شده، درج می‌گردد.
- اگر پدیدآورنده یا هر شخص حقیقی و حقوقی دیگری مسئولیت نشر اثر را بر عهده دارد، نام وی به منزله ناشر تلقی می‌شود.

- در صورتی که در صفحه عنوان اثر، نام ناشر ذکر نشده، ولی استنادکننده از منبع دیگری پی به آن برده است، نام ناشر داخل کروشه درج می شود.
- در صورتی که ناشر نامشخص است، در فارسی از مخفف «بی نا»، در عربی «د.ن» (مخفف «دون ناشر»)، و در انگلیسی از «n.p.» (مخفف «no publisher») استفاده می شود و در هر صورت، پس از آن علامت ویرگول قرار می گیرد.

۷. تاریخ نشر

- در صورتی که در صفحه عنوان اثر، تاریخ نشر ذکر نشده، ولی استنادکننده از منبع دیگری پی به آن برده است، تاریخ نشر داخل کروشه نوشته می شود.
- در صورتی که تاریخ نشر نامشخص است، در فارسی از مخفف «بی تا»، در عربی «د.ت» (مخفف «دون تاریخ للنشر»)، و در انگلیسی از «n.d.» (مخفف «no date») استفاده می شود.
- چنانچه استناد به یک اثر چند جلدی صورت گرفته است که بین تاریخ انتشار اولین جلد تا آخرین جلد چند سال فاصله است، تاریخ نشر اولین جلد درج، و سپس یک خط تیره (به معنی «تا»)، و آن گاه تاریخ نشر آخرین جلد نوشته می شود.
- چنانچه استناد به یک اثر چند جلدی صورت گرفته که هنوز همه جلدهای آن منتشر نشده است، پس از ذکر تاریخ نشر اولین جلد یک خط تیره گذاشته می شود و پس از یک فاصله، نقطه قرار می گیرد.

۸. صفحه شمار

- در صورتی که به بخش مشخصی از کتاب استناد شده است، شماره صفحات ذکر می شود. برای درج صفحه شمار از علامت اختصاری صفحه (ص) استفاده نمی شود؛ مثال ۱: ۷۵. مثال ۲: ۷۵-۸۹. البته در این صورت، در ارجاعات درون متنی دیگر به ذکر شماره صفحه نیازی نیست.

*

قواعد استناد به فصلی از کتاب

- ابتدا مشخصات مربوط به فصل، شامل پدیدآورنده و عنوان به ترتیب درج می گردد و سپس مشخصات مربوط به اثر اصلی نوشته می شود.

- عنوان فصل داخل گیومه درج می‌شود و قبل از بستن گیومه يك نقطه قرار می‌گیرد و پس از گیومه و يك فاصله، مشخصات کتاب نوشته می‌شود.
 - در صورتی که فصل مورد استناد، علاوه بر پدیدآورنده دارای مترجم یا ویراستار نیز باشد، نام آن‌ها به شکل طبیعی پس از عنوان فصل - و با يك نقطه در پایان - و قبل از عنوان اصلی درج می‌شود.
 - شماره صفحات فصلی که مورد استناد قرار گرفته، در پایان و پس از سال نشر درج می‌شود.
- مثال: زرین کوب، عبدالحسین. «رودکی، شاعر روشن بین». با کاروان حله. چ ۷. تهران: علمی، ۱۳۷۲. ۱۱ - ۱۸.

*

- قواعد استناد به مدخل دانشنامه‌ها، دایرة المعارف‌ها و دیگر مراجع مشابه
- برای استناد به مقاله دایرة المعارف و امثال آن، مانند استناد به فصلی از کتاب عمل می‌شود.
 - اگر مدخل منبع مرجع دارای پدیدآورنده است، عبارت استناد با شرح نام وی، و در صورتی که فاقد پدیدآورنده است با عنوان مدخل آغاز می‌شود.
 - در صورتی که نظم مقالات یا مدخل‌ها در منبع مرجع به طور الفبایی منظم شده است، نیازی به ذکر صفحه‌شمار و حتی شماره جلد مورد استناد نیست.
- مثال ۱: مهدوی، سیروس. «جوینی، علاءالدین ابوالمظفر عظاملك». دایرة المعارف تشیع. زیر نظر احمد صدرحاج سیدجوادى و دیگران. ج ۵ (تفصیل - چینی). تهران: شهید سعید محبی، ۱۳۷۵. ۵۳۰ - ۵۳۱.
- مثال ۲: الفاضل الهندی، محمد بن الحسن. «قراح الاقتراح». تصحیح امیر صالح معصومی. نصوص و رسائل من تراث أصفهان العلمی الخالد. إشراف مجید هادی‌زاده. مج ۱ (فی الأدب العربی). تهران: هستی‌نما، ۱۳۸۶ هـ. ش. ۲۳۷ - ۲۹۸.

*

- قواعد استناد به مقاله‌ای از مجموعه مقالات منتشر شده يك همایش
- برای استناد به مقاله‌ای در مجموعه مقالات چاپ شده يك کنفرانس باید مانند فصلی از کتاب عمل کرد، با این تفاوت که اگر در عنوان اثر اصلی (مجموعه مقالات کنفرانس) شرح کنفرانس ارائه نشده باشد، باید اطلاعات مربوط به شرح کنفرانس (شامل عنوان کنفرانس، تاریخ برگزاری، و محل برگزاری کنفرانس شامل شهر و کشور) را پس از ذکر عنوان اثر و شرح پدیدآورندگان آن، و قبل از وضعیت نشر به شرح زیر ارائه کرد:
- قالب: عنوان کنفرانس (ویرگول و يك فاصله) ماه برگزاری کنفرانس (يك فاصله) سال برگزاری (ویرگول و يك فاصله) شهر محل برگزاری (ویرگول و يك فاصله) کشور (نقطه)

• در استناد به چکیده مقاله چاپ شده در مجموعه خلاصه مقالات يك همایش نیز همین گونه عمل می شود.

مثال ۱: شادی، مریم. «رویکردی به جایگاه اندیشه علوی». گزیده مقالات همایش علمی امام علی علیه السلام، دی ۱۳۸۴، بندرعباس، ایران. بنیاد غدیر استان هرمزگان. قم: حضرت معصومه سلام الله علیها، ۱۳۸۴. ۱۶۳ - ۱۷۹.
مثال ۲: علائی حسینی، مهدی. «سیمای خیام در ادبیات جهانی». خلاصه مقالات کنگره بین المللی بزرگداشت نهضت مین سالگرد وفات حکیم عمر خیام نیشابوری، اردیبهشت ۱۳۷۹، نیشابور، ایران. نیشابور: بی نا، ۱۳۷۹. ۳۸ - ۳۹.

*

قواعد استناد به مقاله نشریات و مجلات و روزنامه ها

• برای استناد به مقاله مجله علمی هم مانند استناد به فصلی از کتاب عمل می شود.
• عنوان نشریه یا مجله مانند عنوان کتاب به شکل زیر خط دار یا کج درج می شود. در خصوص مجلاتی که يك نام کوتاه و يك نام تفصیلی دارند، درج نام تفصیلی مجله ترجیح دارد ولی ضروری نیست.
• پس از عنوان نشریه یا مجله، فقط يك فاصله قرار می گیرد و پس از آن شماره پیاپی (مسلسل) و يك فاصله، و سال نشر در دو کمان، و سپس دو نقطه، و آنگاه شماره صفحات مقاله مانند صفحات فصل کتاب درج می شود؛

مثال ۱: سجادی، سیدصادق. «زبان فارسی در چند کتاب عربی». معارف ۶۱ (۱۳۸۴): ۵ - ۳۰.
مثال ۲: مهدوی دامغانی، احمد. «يك دسته گل دماغ پرور». آینه میراث: فصلنامه ویژه نقد کتاب، کتاب شناسی و اطلاع رسانی در حوزه متون ۳۹ (۱۳۸۶): ۲۴۱ - ۲۵۱.

• ذکر سال شمار، و شماره مجله در هر سال، و نیز نام فصل سال ضرورت ندارد مگر آن که مجله شماره پیاپی نداشته باشد.

• برای استناد به مقاله ترجمه شده در مجله مانند استناد به مقاله مجله عمل می شود با این تفاوت که پس از عنوان مقاله، نام و نام خانوادگی مترجم، به شکل طبیعی ذکر می گردد؛
مثال: جواد، مصطفی. «اصفهان، پایگاه ادبیات عربی در ایران و جایگاه نظام الدین اصفهانی». ترجمه محسن محمدی. فرهنگ اصفهان ۱۵ (۱۳۷۹): ۱۰۵ - ۱۱۶. ترجمه «اصفهان معقل الأدب العربی فی ایران ونظام الدین الأصفهانی».

• برای استناد به مقالات مندرج در ماه نامه و هفته نامه نیز مانند استناد به مقاله مجله علمی عمل می شود. فقط در قسمت مربوط به تاریخ نشر تفاوت هایی وجود دارد. در استناد به این منابع، بسته به توالی انتشار، در قسمت تاریخ نشر، ابتدا روز؛ سپس در انگلیسی مخفف (سه حرف اول) نام ماه و بعد از يك فاصله، سال درج می شود. نیز تاریخ نشر داخل پرانتز قرار نمی گیرد؛

مثال ۱ (ماه نامه): آذرمکان، حشمت الله. «تحلیلی نو از متنی کهن». ادبیات داستانی شهریور ۱۳۸۲: ۶۰ - ۶۲.

مثال ۲ (هفته‌نامه): دهشیار، حسین. «ریشه‌های دوگانه.» شهروند امروز ۹ تیر ۱۳۸۷: ۶۳.

- در استناد به مقاله روزنامه، نام روزنامه مطابق آنچه در سربرگ صفحه اول آمده، درج می‌شود.
- در صورتی که روزنامه از اشتها بر خوردار نیست، نام شهر انتشار آن داخل کروش و بعد از نام روزنامه درج می‌شود.
- روز، ماه و سال نشر روزنامه به طور کامل نوشته می‌شود. ماه‌های میلادی، به استثنای ماه‌های ژوئیه، مه و ژوئن، به صورت مخفف نوشته می‌شود.
- دوره و شماره روزنامه - حتی اگر وجود دارد - درج نمی‌شود.
- در صورتی که مطلب مورد استناد در دو صفحه غیر متوالی چاپ شده باشد، شماره صفحات با ویرگول از هم جدا می‌شود.
- در صورتی که مقاله، فاقد نویسنده باشد، عنوان آن در صدر قرار می‌گیرد؛
مثال ۱: پورداوود، رضا. «ریش و قیچی دست کیست؟» اصفهان زیبا ۶ تیر ۱۳۸۷: ۴.
مثال ۲: «عرفان درگیر.» اصفهان زیبا ۶ تیر ۱۳۸۷: ۹.

*

قواعد استناد به پایان‌نامه‌ها

- پس از نام و نام خانوادگی دانش‌آموخته مطابق با شیوه ذکر پدیدآورنده کتاب، عنوان پایان‌نامه به شکل ساده نوشته می‌شود و همانند نام فصلی از کتاب، داخل گیومه قرار می‌گیرد (گیومه باز و عنوان و نقطه و گیومه بسته و فاصله).
- سپس در فارسی، کلمه «پایان‌نامه»، در عربی «الأطروحة/الرسالة»، و در لاتین مخفف «Diss.» درج می‌شود. پس از این کلمه نقطه و يك فاصله قرار می‌گیرد. می‌توان برای اطلاع رسانی بیشتر، عنوان مقطع تحصیلی را به صورت مضاف الیه پس از کلمه پایان‌نامه افزود.
- زان پس نام دانشگاه محل تحصیل ذکر می‌شود. می‌توان به منظور اطلاع رسانی بیشتر، نام دانشکده را نیز پس از نام دانشگاه درج کرد (نام دانشگاه و ویرگول و يك فاصله و نام دانشکده و ویرگول و يك فاصله).
- پس از نام دانشگاه، سال دفاع نوشته می‌شود و با يك نقطه، اطلاعات خاتمه می‌یابد؛
مثال: شمس، علی. «بحث فی شعر الجاهلین والمخضرمین للعثور علی شواهد آخری لکتاب غریب القرآن فی شعر العرب.» أطروحة الماجستير. جامعة أصفهان، كلية اللغات الأجنبية، ۱۳۸۲ هـ.ش.

- برای استناد به پایان نامه منتشر شده مانند استناد به کتاب، برخورد می شود با این تفاوت که اطلاعات خاص مربوط به پایان نامه، پیش از اطلاعات مربوط به وضعیت نشر درج می شود، مثال: ارانی، محمدرضا. بررسی میزان همپوشانی نشریات دانشگاه های تهران، تربیت مدرس و شیراز. پایان نامه. دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۱۳۸۰. تهران: کتابدار امروز، ۱۳۸۲.

*

استناد به نرم افزار رایانه ای

- نخست در بخش پدیدآورنده، نام و نام خانوادگی برنامه نویس ذکر می شود.
- پس از آن، عنوان برنامه به شکل کج یا زیرخطدار درج می شود.
- سپس شماره ویرایش به دنبال کلمه «ویراست» در فارسی، «إصدار» در عربی، و علامت اختصاری «Vers.» در انگلیسی ذکر می گردد.
- در پی آن، عبارت «نرم افزار رایانه ای» در فارسی، «البرنامج الكمبيوتری» در عربی، و «Computer software» در انگلیسی به شکل ساده درج می شود.
- سپس نام شرکت توزیع کننده نرم افزار به شکل ساده نوشته می شود و پس از آن ویرگول و یک فاصله قرار می گیرد. منظور از شرکت توزیع کننده، شرکت دارای حق انحصاری توزیع نرم افزار است.
- در پایان، سال تولید نرم افزار و یک نقطه ذکر می شود.
- می توان در صورت ضرورت، اطلاعات مرتبط با نرم افزار - از قبیل سیستم عامل مورد نیاز برای نرم افزار، نوع رایانه مورد نیاز، حجم برنامه، و نوع محملی که نرم افزار بر روی آن قرار دارد - را پس از سال تولید درج کرد. بین بخش های مختلف این اطلاعات، یک ویرگول و یک فاصله قرار می گیرد؛ مثال:
Chen, Roger. Visdata. Vers. 1. Computer software. Viscal, 1986. IBM PC-DOS 2, 256KB, disk.

*

استناد به کتاب روی لوح فشرده

- پس از ذکر پدیدآورنده و عنوان اثر و وضعیت نشر (در صورتی که در دسترس باشد)، عنوان لوح فشرده یا عنوان پایگاه اطلاعاتی مأخذ به شکل زیرخطدار و سپس عبارت «لوح فشرده» در فارسی، «القرص الكمبيوتری» در عربی، و «CD-ROM» در انگلیسی درج می شود؛

مثال: ابن حمدون، محمد بن الحسن. التذكرة الحمدونية. الموسوعة الشعرية. الإصدار ۳. القرص الكمبيوتر. أبوظبي، الإمارات العربية المتحدة: المجمع الثقافي، ۲۰۰۳م.

- در مرحله بعد - در صورتی که استناد به نسخه الکترونیکی يك كتاب چاپی موجود در يك پایگاه اطلاعاتی صورت گرفته باشد - نام ناشر پایگاه اطلاعاتی، و ماه و سال دسترسی به كتاب درج می شود.

*

قواعد استناد به منابع اینترنتی

- در شیوه استناد ام. ال. ای. برای استناد در متن از نام خانوادگی پدیدآورنده و شماره صفحه - در پرانتز - استفاده می شود، اما در منابع الکترونیکی به دلیل این که در اغلب موارد، مشخص کردن شماره صفحه مورد استناد امکان پذیر نیست، توصیه می شود که نام خانوادگی پدیدآورنده در متن ذکر شود و در پرانتز قرار نگیرد. البته قرار دادن نام خانوادگی پدیدآورنده منبع الکترونیکی در پرانتز نیز خالی از اشکال است.
- در استناد به منابع اینترنتی در فهرست منابع و مآخذ، اطلاعات کتاب شناختی کامل اثر به همراه نشانی دسترسی ذکر می شود. بدین رو خواننده به راحتی می تواند از طریق نشانی ارائه شده به منبع مورد استناد دسترسی پیدا کند. پس از یافتن منبع از طریق يك مرورگر وب، خواننده می تواند از طریق امکان «EDIT» و انتخاب گزینه «FIND» و تایپ کلمه مورد نظرش در نوار جست و جوی آن، سطر، پاراگراف، و مطلب مورد نظرش را فوراً در صفحه بیابد.
- هرگز به شماره صفحه يك منبع الکترونیکی استناد نمی شود، مگر زمانی که آن منبع دارای نسخه چاپی نیز باشد و این شماره ها از قبل مشخص شده باشد.

*

استناد به مقاله نشریه الکترونیکی روی اینترنت

- پدیدآورنده، عنوان مقاله، عنوان نشریه و شماره و سال نشریه مطابق با قواعد درج مقاله ذکر می گردد.
- در منابعی که فقط به صورت الکترونیکی منتشر می شوند، معمولاً شماره صفحه وجود ندارد و به جای آن ممکن است شماره پاراگراف ارائه شده باشد. در صورت وجود شماره پاراگراف، در این قسمت شماره مربوط درج و پس از آن نقطه و سپس يك فاصله قرار می گیرد.
- سپس روز و ماه و سال دسترسی به ترتیب درج می شود و بین هرکدام تنها يك فاصله قرار می گیرد.

- در آخرین مرحله، نشانی اینترنتی مطابق آنچه در نوار آدرس ظاهر شده، داخل علامت کوچک‌تر و بزرگ‌تر (>) درج می‌گردد و در نهایت يك نقطه قرار می‌گیرد.

- در استناد به منابع فارسی و عربی بر روی اینترنت که همه اطلاعات آن‌ها به جز نشانی دسترسی، به زبان فارسی یا عربی است، همه اطلاعات کتاب‌شناختی لازم به زبان فارسی یا عربی و از سمت راست، درج می‌گردد و فقط نشانی دسترسی به زبان انگلیسی و از سمت چپ نوشته می‌شود؛
مثال: معتمدی، ویدا. «نگاهی به آسیب‌شناسی مواد مخدر». اطلاع ۱۵ (۱۳۸۲). ۱۲ آذر ۱۳۸۳

<<http://www.iranianarticlescenter.com/narco15.htm>>

*

استناد به مقاله در وب‌گاه

- همه مراحل مانند استناد به مقاله در نشریه الکترونیکی است جز این که پس از عنوان مقاله، عنوان وب‌گاه به شکل زیر خط‌دار نوشته می‌شود و پس از آن تاریخ ارسال مقاله یا بازبینی آن بر روی وب‌گاه (روز ماه سال) درج می‌گردد و پس از ذکر نام سازمان یا مؤسسه پشتیبان وب‌گاه، تاریخ و نشانی دسترسی قرار می‌گیرد؛
مثال: شریعت‌پناهی، میثم. «جهانی‌سازی: بر کدام پله از پلکان جهان ایستاده‌ایم.» مرکز مقالات پیوسته. ۱۴ مرداد ۱۳۸۲. داده‌آما. ۱۵ مهر ۱۳۸۳

<<http://www.dadehama.com/articles/1546p.htm>>

*

استناد به کتاب الکترونیکی در وب‌گاه

- ابتدا پدیدآورنده و عنوان کتاب نوشته می‌شود و سپس - در صورتی که کتاب، دارای شکل چاپی نیز هست - وضعیت نشر درج می‌گردد.

- در مرحله بعد، عنوان وب‌گاه به شکل زیر خط‌دار نوشته می‌شود و پس از آن تاریخ ایجاد یا آخرین روزآمدسازی وب‌گاه در صورت دسترسی (به صورت روز ماه سال) ذکر می‌گردد.

- پس از تاریخ، نام سازمان یا مؤسسه پشتیبان وب‌گاه به شکل ساده درج می‌شود و اگر آن مؤسسه، خود پدیدآورنده کتاب الکترونیکی باشد، نام آن در جای پدیدآورنده قرار می‌گیرد.

- در پایان تاریخ و نشانی دسترسی مطابق آنچه در استناد به مقاله در نشریه الکترونیکی آمد، درج می‌گردد؛

مثال: محبی، شهاب. بانوی سرزمین من. تهران: آوا، ۱۳۸۲. کتابخانه هنر. ویراستار ارسلان نامدار. ۲۵ فروردین ۱۳۸۲. مؤسسه ترویج آثار نوآفرینان. ۲۵ شهریور ۱۳۸۳

<<http://www.noafarinan.com/roman/n4500.htm>>.

قواعد نظم منابع و مآخذ در فهرست پایانی

- منابع مورد استناد در پایان اثر در صفحه‌ای جداگانه مرتب و ارائه می‌شود.
- فهرست منابع مورد استناد در انگلیسی ذیل عنوان «Works Cited»، و در فارسی ذیل عنوان «فهرست منابع و مآخذ»، و در عربی «المصادر والمراجع» قرار می‌گیرد و از گذاشتن گیومه، قلاب، دو کمان در طرفین عنوان، یا نوشتن آن به شکل زیر خطدار اجتناب می‌شود. این عنوان در وسط صفحه درج می‌گردد و نسبت به اولین عبارت استناد با دو سطر فاصله قرار می‌گیرد.
- فهرست مآخذ منحصرأ باید به معرفی آثاری که در متن مورد استناد قرار گرفته است، بپردازد و نباید شامل یادداشت و نکته ارجاعی دیگری باشد. این فهرست نباید «منابع برای مطالعه بیشتر» به منظور هدایت مخاطب در زمینه موضوع اثر را در برگرد.
- در هر عبارت استناد، سطرهای بعدی هر مدخل با تورفتگی درج می‌شود.
- فاصله مجاز بین عبارت‌های استناد، يك واحد (Single) است.
- منابع به ترتیب الفبای حرف به حرف سرشناسه و یا عنصر آغازگر عبارت استناد، که در اغلب موارد پدیدآورنده و گاه عنوان است، مرتب می‌شود.
- در خصوص آثار عربی در صورتی که آغازگر عبارت استناد، «ال» باشد، در نظم الفبایی به حساب نمی‌آید.
- وقتی عنوان، سرشناسه است، در عناوین انگلیسی در صورتی که آغازگر عنوان، کلماتی چون «A»، «An»، و «The» است، از توجه به آن‌ها در نظم الفبایی صرف نظر می‌شود و کلمات بعدی مد نظر قرار می‌گیرد.
- در صورتی که از يك پدیدآورنده چند اثر مورد استناد قرار گرفته باشد، در صورت وجود پدیدآورندگان همکار، نظم بعدی بر مبنای شرح نام آن‌ها و در غیر این صورت، بر مبنای عناوین آثار خواهد بود.
- در صورتی که به چند اثر از يك پدیدآورنده استناد شده باشد، می‌توان در فهرست مآخذ فقط در اولین عبارت استناد مربوط به آن پدیدآورنده شرح پدیدآورنده را ذکر کرد و در جملات بعدی به جای شرح پدیدآورنده، نقطه چین گذاشت یا خط ممتد کشید.

نمونه فهرست منابع و مآخذ (اطلاعات کامل مثال‌های پیشین)

(ا) عربی

- القرآن الكريم.
- ۱. ابن حمدون، محمد بن الحسن. التذكرة الحمدونية. الموسوعة الشعرية. الإصدار ۳. القرص الكمبيوتری. أبوظبی، الإمارات العربية المتحدة: المجمع الثقافي، ۲۰۰۳ م.
- ۲. ایروانی‌زاده، عبدالغنی؛ و نصرالله شاملی. الأدب العربي والإیرانیون: من بداية الفتح الإسلامی إلى سقوط بغداد. ویراستار حامد صدقی. تهران: سازمان مطالعة و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۸۴.
- ۳. سلامة‌کار، مریم. الترجمة فی العصر العباسی: مدرسة حنین بن إسحق وأهميتها فی الترجمة. ترجمة نجیب غزاوی. دمشق: وزارة الثقافة، ۱۹۹۸. ترجمة La Traduction al' Epoque Abbasside.
- ۴. شمس، علی. «بحث فی شعر الجاهلیین والمخضرمین للعثور علی شواهد أخرى لکتاب غریب القرآن فی شعر العرب.» أطروحة الماجستير. جامعة أصفهان، كلية اللغات الأجنبية، ۱۳۸۲ هـ. ش.
- ۵. ضیف، شوقی. تاریخ الأدب العربی. ط ۱۴. ج ۳. القاهرة: دار المعارف، ۱۹۹۶ م.
- ۶. عبید، أحمد محمد. من لُقّب ببيت شعر فی الجاهلیة والإسلام. أبوظبی، الإمارات العربية المتحدة: المجمع الثقافي؛ بیروت: دار الانتشار العربی، ۲۰۰۱ م.
- ۷. الفاضل الهندی، محمد بن الحسن. «قراح الاقتراح.» تصحیح امیر صالح معصومی. نصوص و رسائل من تراث أصفهان العلمی الخالد. إشراف مجید هادی‌زاده. مج ۱ (فی الأدب العربی). تهران: هستی‌نما، ۱۳۸۶ هـ. ش. ۲۳۷ - ۲۹۸.
- ۸. مسعود، جبران. الرائد: معجم لغوی عصری رتبت مفرداته وفقاً لحروفها الأولى. ط ۵. مجلدان. بیروت: دار العلم للملایین، ۱۹۸۶ م.
- ۹. النحاس، مصطفی؛ حسین بوعباس، وزکریا محمد حسن. تطبیقات نحویة. الكويت: مكتبة المعارف المتحدة، ۱۴۲۶ هـ.
- ۱۰. الهاشمی، سیدأحمد. جواهر البلاغة فی المعانی والبیان والبديع. ضبط و تدقیق و توثیق یوسف الصمیلی. صیدا: المكتبة العصرية، ۲۰۰۲ م.
- ۱۱. الهاشمی، محمد علی. المنهل العذب فی الدراسة الأدبية والإعراب والبلاغة والعروض والقوافی. ط ۲. بیروت: دار البشائر الإسلامیة، ۱۴۲۰ هـ.

(ب) فارسی

- ۱۲. آذر مکان، حشمت‌الله. «تحلیلی نواز متنی کهن.» ادبیات داستانی شهریور ۱۳۸۲: ۶۰ - ۶۲.
- ۱۳. ارانی، محمدرضا. بررسی میزان همپوشانی نشریات دانشگاه‌های تهران، تربیت مدرس و شیراز. پایان‌نامه. دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۱۳۸۰. تهران: کتابدار امروز، ۱۳۸۲.
- ۱۴. اکبری، محمد تقی؛ و دیگران. فرهنگ اصطلاحات علوم و تمدن اسلامی (انگلیسی - فارسی). ویراسته بهاء‌الدین خرمشاهی. مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۳۷۲.

۱۵. برزی، اصغر. خیام‌نامه: شرح رباعیات خیام. بناب، ایران: اعظم، ۱۳۷۶.
۱۶. پوردوود، رضا. «ریش و قیچی دست کیست؟» اصفهان زیبا ۶ تیر ۱۳۸۷: ۴.
۱۷. جبران، جبران خلیل. عیسی پسر انسان و بال‌های شکسته. برگردان محسن نیک‌بخت. تهران: علم، ۱۳۸۲. ترجمه Jesus the Broken Wings and the Son of Man.
۱۸. جواد، مصطفی. «اصفهان، پایگاه ادبیات عربی در ایران و جایگاه نظام‌الدین اصفهانی.» ترجمه محسن محمدی. فرهنگ اصفهان ۱۵ (۱۳۷۹): ۱۰۵-۱۱۶. ترجمه «اصفهان معقل الأدب العربی فی ایران ونظام‌الدین الأصفهانی».
۱۹. حاکمی، اسماعیل. ادبیات معاصر ایران. چ ۴. تهران: اساطیر، ۱۳۷۶.
۲۰. حسن‌لی، کاووس. وامق و عذرا: تلخیص و بازنویسی مثنوی وامق و عذرا اثر محمدحسین حسینی شیرازی - قرن سیزدهم هجری. کارنامه دانشوران ایران و اسلام ۷۴. زیر نظر اکبر ایرانی و علیرضا مختارپور. تهران: اهل قلم، ۱۳۸۳.
۲۱. داد، سیما. فرهنگ اصطلاحات ادبی: واژه‌نامه مفاهیم و اصطلاحات ادبی فارسی و اروپائی به شیوه تطبیقی و توضیحی. ویرایش ۲. تهران: مروارید، ۱۳۷۸.
۲۲. دهخدا، علی‌اکبر. امثال و حکم. چ ۴. ج (با صفحه‌شمار پیاپی). تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۳.
۲۳. دهشیار، حسین. «ریشه‌های دوگانه.» شهروند امروز ۹ تیر ۱۳۸۷: ۶۳.
۲۴. ذوالقدری (میرصادقی)، میمنت. واژه‌نامه هنر شاعری: فرهنگ تفصیلی اصطلاحات فن شعر و سبک‌ها و مکتب‌های آن. ویرایش ۲. تهران: کتاب مهناز، ۱۳۷۶.
۲۵. رضایی‌هفتادری، غلام‌عباس؛ و محمدحسن حسن‌زاده‌نیری. شرح گزیده دیوان متنبی. تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.
۲۶. زرین‌کوب، عبدالحسین. «رودکی، شاعر روشن‌بین.» با کاروان حله. چ ۷. تهران: علمی، ۱۳۷۲. ۱۱-۱۸.
۲۷. سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران. فهرست مستند اسامی مشاهیر و مؤلفان. ویراست ۳. به کوشش مرضیه هدایت و شهره دریائی. با همکاری راضیه رحیمی‌پور و مریم حاتمی. چ ۲. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۲.
۲۸. سایه، ه. ا. [هوشنگ ابتهاج]. آینه در آینه: برگزیده شعر. به انتخاب محمدرضا شفیعی کدکنی. تهران: چشمه، ۱۳۶۹.
۲۹. سجادی، سیدصادق. «زبان فارسی در چند کتاب عربی.» معارف ۶۱ (۱۳۸۴): ۵-۳۰.
۳۰. شادی، مریم. «رویکردی به جایگاه اندیشه علوی.» گزیده مقالات همایش علمی امام علی علیه السلام، دی ۱۳۸۴، بندرعباس، ایران. بنیاد غدیر استان هرمزگان. قم: حضرت معصومه سلام الله علیها، ۱۳۸۴. ۱۶۳-۱۷۹.
۳۱. شریعت‌پناهی، میثم. «جهانی‌سازی: بر کدام پله از پلکان جهان ایستاده‌ایم.» مرکز مقالات پیوسته. ۱۴ مرداد ۱۳۸۲. داده آما. ۱۵ مهر ۱۳۸۳
- <<http://www.dadehama.com/articles/1546p.htm>>.
۳۲. «عرفان درگیر.» اصفهان زیبا ۶ تیر ۱۳۸۷: ۹.
۳۳. علائی‌حسینی، مهدی. «سیمای خیام در ادبیات جهانی.» خلاصه مقالات کنگره بین‌المللی بزرگداشت نهضت‌مین سالگرد وفات حکیم عمر خیام نیشابوری، اردیبهشت ۱۳۷۹، نیشابور، ایران. نیشابور: بی‌نا، ۱۳۷۹. ۳۸-۳۹.
۳۴. قره‌العین. به اهتمام امین‌پاشا اجاللی. تبریز: بی‌نا، ۱۳۵۴.
۳۵. کریستنسن، آرتور امانوئل [Christensen, Arthur Emanuel]. بررسی انتقادی رباعیات خیام. ترجمه فریدون بدره‌ای. تهران: توس، ۱۳۷۳. ترجمه Critical Studies in Rubaiyat of Umar - i - Khayyam.
۳۶. محبی، شهاب. بانوی سرزمین من. تهران: آوا، ۱۳۸۲. کتابخانه هنر. ویراستار ارسلان نامدار. ۲۵ فروردین ۱۳۸۲. مؤسسه ترویج آثار نوآفرینان. ۲۵ شهریور ۱۳۸۳

<<http://www.noafarinan.com/roman/n4500.htm>>.

۳۷. معتمدی، ویدا. «نگاهی به آسیب‌شناسی مواد مخدر». اطلاع ۱۵ (۱۳۸۲). ۱۲ آذر ۱۳۸۳

<<http://www.iranianarticlescenter.com/narco15.htm>>.

۳۸. مهدوی، سیروس. «جوینی، علاءالدین ابوالمظفر عطاملك». دایرة المعارف تشیع. زیر نظر احمد صدرحاج سیدجوادی و دیگران. ج ۵ (تفصیل - چینی). تهران: شهید سعید محبی، ۱۳۷۵. ۵۳۰ - ۵۳۱.

۳۹. مهدوی دامغانی، احمد. «يك دسته گل دماغ پرور». آینه میراث: فصلنامه ویژه نقد کتاب، کتاب‌شناسی و اطلاع‌رسانی در حوزه متون ۳۹ (۱۳۸۶): ۲۴۱ - ۲۵۱.

۴۰. میرافضلی، علی. رباعیات خیام در منابع کهن. تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۸۲.

۴۱. نائینی، محمدحسین. متافیزیک از دیدگاه اسلام. ویراسته پرند ستاری. تهران: میمنت، ۱۳۸۱. ج ۲ از متافیزیک از دیدگاه ادیان الهی. ج ۱۲. ۱۳۷۱ - ۱۳۸۰.

ت) لاتین

42. Chen, Roger. Visdata. Vers. 1. Computer software. Viscal, 1986. IBM PC-DOS 2, 256KB, disk.

گردآوری و تنظیم از سید محمدرضا ابن الرسول